

KODAR

كۆمەلگای دیموكراتیک و ئازادی روژهه لاتی كوردستان
جامههك دموكراتیک و آزاد بشرق كوردستان

مصوب كنگره ی سوم كودار

۱۳۹۹ - ۲۰۲۰

قرارداد اجتماعی كودار

هاویه یمانی كۆمه لایه تی كۆدار

فرادادا جتماعی

فارسی و سورانی

CIVAKA DEMOKRATÎK Û AZAD A ROJHILATÊ KURDISTAN

KODAR

کۆمه‌لگای دیمۆکراتیک و ئازادی رۆژه‌لاتی کوردستان
جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان

مصوب کنگره‌ی سوم

۲۰۲۰ - ۱۳۹۹

کۆمه‌لگای دیمۆکراتیک و ئازادی رۆژه‌لاتی کوردستان

جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان

قرارداد اجتماعی کودار

جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان

مصوب کنگره‌ی سوم

چاپ دوم: سال ۲۰۲۱

شمارگان. ۵۰۰۰ جلد

طراحی جلد و صفحه‌آرایی. کمیته‌ی رسانه‌ای KODAR

چاپ و نشر. چاپخانه‌ی گرینا

۶.....	پیشگفتار.....
۱۱.....	فصل اول/ مبانی و اصول.....
۱۵.....	فصل دوم/ حقوق و آزادی‌های اساسی
۱۸.....	فصل سوم/ وظایف اساسی.....
۲۰.....	فصل چهارم/ سازماندهی نظام.....
۲۳.....	فصل پنجم/ ارگان‌های کلی سیستم
۳۰.....	فصل ششم/ نظام سازماندهی دموکراتیک
۳۴.....	فصل هفتم/ نظام اقتصادی و مالی.....
۳۶.....	فصل هشتم/ نظام عدالت اجتماعی.....
۳۸.....	فصل نهم/ احکام مشترک.....

پیشگفتار

خاورمیانه که پیرامون ارزش‌ها، باورداشت‌ها و فرهنگ‌های مشترک هزاران سال زیسته، از فرهنگی دارای قدمت برخوردار می‌باشد که بر مبنای طبیعت اجتماعی و تاریخی شکل گرفته است. جوامع خاورمیانه که هزاران سال در چارچوب توازن روابط و چالش‌های ناشی از تفاوت‌مندی‌های اجتماعی با یکدیگر زیسته‌اند، از طریق دولت-ملت تجزیه گشته و این تجزیه مسایل بسیار جدی‌ای را با خود به همراه داشته است. تحمیل اقتدار دولت-ملت‌هایی که بر ساخته شده‌اند، از سوی بافت اجتماعی خاورمیانه مورد پذیرش واقع نگشته؛ دولت-ملت‌هایی که در داخل همیشه با خلق‌های خویش و در خارج نیز با یکدیگر در جنگ و درگیری بوده‌اند. ایجاد

تفرقه مابین خلق‌ها تحت پوشش دولت-ملت‌های کوچک، واپاشی هویت، جامعه و فرهنگ خلق‌ها، ایجاد ساختارهای یکدست و کشتار خلق‌ها به دست یکدیگر با استفاده از ملی‌گرایی نتیجه‌ی مدرنیته‌ی سرمایه‌داری است.

در این برهه از تاریخ، بزرگ‌ترین رهاورد نظام جهانی سرمایه‌داری برای خلق‌ها و ملت‌ها تنها جنگ و نسل‌کشی بوده است. جنگ میان نیروهای مدرنیته‌ی سرمایه‌داری و نیروهای قدرت‌گرا در خاورمیانه به اوج خویش رسیده و از سوی دیگر نیروهای دموکراتیک خلق‌ها نیز در پی راهی جهت گذار از کائوس (آشوب) شدیدی هستند که تمام منطقه را دربرگرفته است. می‌توان گفت که جنگ جهانی سوم در حال جریان است. این جنگ، از نظر گستره و مدت‌زمان، از هر دو جنگ جهانی پیشین، عمیق‌تر و طولانی‌تر می‌باشد. پتانسیل خودنوسازی نظام جهانی سرمایه‌داری در منطقه یافت نمی‌شود. امری که روی می‌دهد، پوسیدگی و واپاشی نظام است. دولت‌ملت‌های مرکزگرای سنتی نیز دیگر قادر به استمرار موجودیت خویش نبوده و ناکارآمدی آن‌ها بیش‌ازپیش نمایان شده است. مدل دولت‌ملت و راهکارهای ملی‌گرایانه نه‌تنها مبارزات خلق‌ها و به‌ویژه خلق کورد را به نتیجه‌ای نرسانده بلکه بر دامنه‌ی بحران‌ها و مسائل‌شان افزوده است. بنابراین طرح و اجرای مدل دموکراتیک آلترناتیوی که قادر به گذار از بن‌بست‌های ناشی از دولت‌ملت باشد، اهمیتی تاریخی و حیاتی یافته است.

خلق کورد و جنبش هویت‌طلبی و آزادی‌خواهی آن سال‌هاست که به مبارزه برای حفظ موجودیت و آزادی خویش پرداخته‌اند. با توجه به تجربه‌ی عظیم تاریخی خود، از دولت‌ملت‌گرایی گذار کرده و با اتکا به رهیافت ملت دموکراتیک، آلترناتیو نوینی جهت حل مسائل اجتماعی و سیاسی خویش مطرح ساخته‌اند. چاره‌یاب‌بودن نظام کنفدرالیسم دموکراتیک به‌ویژه به دلیل تطابق آن با سرشت آکنده از تنوع جامعه، آغاز عصر دموکراسی را با پیشاهنگی خلق کورد نوید می‌دهد. بر این مبنا خلق کورد در شرق کوردستان و ایران این نظام را به‌عنوان راهکاری دموکراتیک و غیردولتی، جهت حل مسائل خود و تمام تنوعات هویتی که در کوردستان زندگی می‌کنند، مبنا می‌گیرد.

مبانی اساسی نظام کنفدرالیسم دموکراتیک در شرق کوردستان بدین شکل است:

۱- دولت ملت و ملی‌گرایی، مانعی جدی در برابر نهادینه شدن و گسترش دموکراسی و آزادی جامعه است. به جامعه القا می‌کند که تنها راه رسیدن به آزادی و اراده‌مندی سیاسی و اجتماعی، تشکیل دولت می‌باشد. اما وضعیت کنونی خاورمیانه و بحرانی که جامعه‌ی جهانی با آن مواجه شده، نشان از عدم کارایی مدل دولت ملت دارد. نیروهای هژمونیک نظام سرمایه‌داری برای رسیدن به سود بیشینه، همیشه از سیاست تفرقه‌اندازی و جنگ‌افروزی میان جوامع استفاده نموده‌اند. مدل دولت ملت با ایجاد جامعه‌های یکدست، دشمن تمام تنوعات و تفاوت‌هایی است که در جوامع وجود دارند. نظام کنفدرالیسم دموکراتیک در برابر این وضعیت، مدلی غیردولتی و دموکراتیک است که آزادی و اراده‌مندی تمامی تنوعات اجتماعی را ممکن می‌گرداند و با گذار از منطق سودپرست نظام سرمایه‌داری، منجر به صلح و گذار از بحران‌ها می‌گردد.

۲- نظام کنفدرالیسم دموکراتیک، نظامی دموکراتیک و غیردولتی است که تمامی اقشار و تنوعات اجتماعی و در صدر آنان زنان و جوانان، بر اساس شهروندی آزاد و برابر، مجالس شهروندی آزاد و برابر را پدید می‌آورند. این نظام توانش را در عرصه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، علمی، هنری، سیاسی، دفاعی، دیپلماتیک و حقوقی از نیروی ذاتی تنوعات موجود در جامعه می‌گیرد.

۳- مناسبات کنفدرالیسم دموکراتیک با دولت، از راه فرمولاسیون «دولت+ دموکراسی» تنظیم می‌گردد. مبنای کار، سازشی اصولی است که دربردارنده‌ی پذیرش متقابل دولت و نظام مدیریتی جامعه‌ی دموکراتیک است. کنفدرالیسم دموکراتیک بدون رد و انکار دولت یا مبدل شدن به ضمیمه‌ی آن، مدلی است که دموکراتیزاسیون جامعه را مبنا قرار می‌دهد.

۴- حداقلی‌ترین شرط لازم جهت آنکه کنفدرالیسم دموکراتیک با دولت

ایران زیر یک سقف سیاسی مشترک به سر برد، پذیرش استاتوی (جایگاه رسمی) خودمدیریتی دموکراتیک است. بایستی خاطر نشان ساخت که هدف خودمدیریتی دموکراتیک سهیم شدن در اختیارات دولتی نیست بلکه شکل گیری مدیریت یا اتوریته‌ی دموکراتیک جامعه در چارچوب مرزهای کنونی ایران می‌باشد. پیداست که رسیدن به چنین استاتویی از طریق یک قانون اساسی دموکراتیک برقرار خواهد گشت که نمود سازش میان جامعه‌ی دموکراتیک و دولت است. در غیر این صورت، کنفدرالیسم دموکراتیک به‌طور یک‌طرفه (دوفاکتو) به برقراری خودمدیریتی دموکراتیک اقدام خواهد کرد.

۵ سیاست دموکراتیک بدون آزادی زن امری ناشدنی است و نمی‌توان صلح را توسعه داد و از محیط زیست حفاظت نمود. زنان به شکل اتحادیه‌ی کنفدرال و به حالت اتونوم و خودویژه در کنفدرالیسم دموکراتیک جای گرفته و خود را سازمان دهی می‌کنند.

۶- جوانان به‌عنوان پیشاهنگان نظام، نقشی اساسی در کنفدرالیسم دموکراتیک بر عهده دارند. جوانان نیرویی دموکراسی‌خواه و آزادی طلب هستند که در پیشبرد جامعه‌ی اخلاقی و سیاسی دارای نقش اساسی هستند. جوانان به‌صورت تشکیلی کنفدرالی و به حالت اتونوم، در کنفدرالیسم دموکراتیک جای گرفته و به سازمان دهی خویش می‌پردازند.

۷- در نظام کنفدرالیسم دموکراتیک، جامعه مرجع تصمیم‌گیری است. بحث، تصمیم‌گیری و اجرای امور از سوی نیروهای دموکراتیک جامعه و مبتنی بر انتخابات است. دموکراسی به‌صورت مستقیم با مشارکت تمامی تنوعات موجود در جامعه به مطلوب‌ترین شکل ممکن اجرا می‌گردد. در این نظام فرد انتخاب‌شونده و مجریان، تنها حق اجرای تصمیمات جامعه را دارند.

۸- در نظام کنفدرالیسم دموکراتیک، تصمیمات و مصوبات از جانب مجالس روستا، مجالس بخش و مجالس محله‌ها و نواحی شهری اخذ می‌گردند. معتبرترین نهاد

تصمیم‌گیری، مجالس خلق می‌باشند. تصمیمات از سوی شورای مدیریتی که نماینده‌ی تمامی تنوعات موجود در شرق کوردستان است عملی می‌شود.

۹- مدرنیته‌ی سرمایه‌داری به‌واسطه‌ی سرمایه‌پرستی، صنعت‌گرایی و «دولت ملت»‌گرایی، محیط‌زیست را تخریب نموده است. کنفدرالیسم دموکراتیک با حساسیت و هوشیاری با مسئله‌ی محیط‌زیست برخورد نموده و با آن همخوانی و سازگاری دارد. از طریق احیای فرهنگ اکولوژیستی در جامعه، به تقابل با استیلا، نابودسازی و اشغالگری می‌پردازد و اقتصاد و جامعه‌ای با ماهیتی محیط‌زیست‌گرا را مبنا قرار می‌دهد.

۱۰- کنفدرالیسم دموکراتیک، در برابر تهدید نیروهای مهاجم خارجی و مداخلات نیروهای سلطه‌جوی داخلی (مداخله و حمله‌ی طبقات قدرت‌طلب درون جامعه)، از نیروی دفاع ذاتی برخوردار است. در نظام کنفدرالیسم دموکراتیک هر واحد اجتماعی طبق اصل جهان‌شمول دفاع ذاتی، از خود دفاع می‌نماید ولی این امر به معنای ارتش‌سالاری نیست. واحدهای دفاع ذاتی هرچند از اختیار عمل لازم برخوردارند اما تحت کنترل ارگان‌ها و نهادهای سیاست دموکراتیک قرار دارند.

۱۱- نظام کنفدرالیسم دموکراتیک با نگرش‌هایی که جامعه را هیچ می‌انگارند، همچنین نگرشی که فردگرایی لیبرال را مشروعیت می‌بخشد مبارزه می‌نماید و توازن میان جامعه فرد را مبنا می‌گیرد.

فصل اول مبانی و اصول

- ماده‌ی یکم:

نام نظام:

نام آن جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان (کۆمه‌لگای دیمۆکراتیک و ئازادی رۆژه‌لاتی کوردستان) است که اختصاراً کودار (KODAR) خوانده می‌شود.

- ماده‌ی دوم:

موسس کودار:

موسس و رهبر این نظام، رهبر خلق‌های کوردستان، عبدالله اوجالان است.

- ماده‌ی سوم:

ماهیت کودار:

جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان (کودار)، نظامی کنفدرال اجتماعی مبتنی بر حق تعیین سرنوشت ملت‌ها به دست خودشان است. دموکراسی، آزادی زن و زندگی محیط‌زیست‌گرا را مبنا قرار می‌دهد. نظامی غیردولتی بوده و سازمان‌دهی اجتماع‌سیاسی، فرهنگی و دموکراتیک جوامع را مبنا قرار می‌دهد. تمامی اجتماعات اتنیکی، ملی، دینی، مذهبی و فرهنگی می‌توانند خویش را به شکل کمون، مجلس، کنگره‌ها، آکادمیها، سندیکاها، تعاونی‌ها و احزاب سازمان بخشند. بر مبنای ابعاد ملت دموکراتیک (سیاسی، اجتماعی، زندگی مشترک آزاد، اقتصادی، حقوقی، فرهنگی، آموزشی، دفاع ذاتی و دیپلماسی) سازمان‌دهی می‌شود. انتخابات و تصمیم‌گیری دموکراتیک بومی و اصل مشارکت را در تمامی سطوح مبنا می‌گیرد. همزیستی تنوعات اجتماعی بر مبنای آزادی و برابری (با مدنظر گرفتن تفاوت‌های) را می‌پذیرد. در چاره‌یابی مسائل جامعه‌ی کورد و سایر تنوعات اتنیکی، ملی و دینی مذهبی موجود در شرق کوردستان، رویکردهای دولت‌گرا و ملی‌گرا را نپذیرفته و مدل ملت دموکراتیک را مبنا می‌گیرد. برای جوامع شرق کوردستان، مدل ملت دموکراتیک و در خارج از کوردستان نیز اتحاد دموکراتیک ملت‌ها و خلق‌های ایران را مبنا قرار می‌دهد.

- ماده‌ی چهارم:

پرچم: در زمینه‌ای سبز رنگ، درختی با تنه‌های قهوه‌ای و شاخ و برگ‌ی به شکل خورشیدی که ستاره‌های سرخ در وسط خورشید جای می‌گیرد و کلمه‌ی KODAR با رنگ سرخ در زیر تنه‌ی درخت نوشته می‌شود.

- ماده‌ی پنجم:

مبانی و اصول نظام:

- ۱- کودار، استقلال سازمانی و اتحاد کنفدرال دموکراتیک را مبنا قرار می‌دهد.
- ۲- علیه هرگونه استعمار و نسل‌کشی فرهنگی و فیزیکی مبارزه نموده و از حقوق دموکراتیک جوامع شرق کوردستان دفاع می‌کند.
- ۳- بر مبنای استقلال دموکراتیک به میراث تاریخی، فرهنگی و اجتماعی خلق‌ها احترام می‌گذارد. تلاش می‌کند که در حوزه‌ی عملی، حق سازمان‌دهی آزاد و

- دموکراتیک خلق کورد را در قانون اساسی ایران تعیین کند.
- ۴- جامعه‌ای است مشترک که افراد و اجتماعات آزاد با اراده‌ی ذاتی خود آن را تشکیل داده‌اند. نیروی متحد کننده، اراده‌ی آزاد افراد و گروه‌هایی است که تصمیم گرفته‌اند در درون کودار گرد آیند.
- ۵- سازماندهی جوامع مبتنی بر «فرد- شهروند دموکراتیک آزاد و کمونال» را در چارچوب مجالس جوامع دموکراتیک و بر اساس توان و استعداد ذاتی آنان محقق می‌سازد.
- ۶- در مقابل فردگرایی نظام سرمایه‌داری، زندگی جمعی و اشتراکی را در همه‌ی عرصه‌ها پذیرفته و گسترش می‌دهد.
- ۷- پارادایم جامعه‌ی دموکراتیک، اکولوژیک و مبتنی بر آزادی زن را می‌پذیرد و پیشبرد می‌دهد و در برابر هر نوع ذهنیت و نظام مردسالارانه مبارزه می‌کند.
- ۸- حیات اکولوژیک را مبنا قرار می‌دهد و در راستای استقرار حیاتی اکولوژیک- اجتماعی تلاش می‌نماید.
- ۹- زندگی اخلاقی و سیاسی را مبنا قرار می‌دهد و در چارچوب سیاست دموکراتیک به سازماندهی مجلس، کمون، آکادمی و تعاونی می‌پردازد و بر این مبنا خودمدیریتی جامعه را توسعه می‌بخشد.
- ۱۰- برای پیشبرد و قبولاندن هویت کوردی در تمامی سطوح اجتماعی و سیاسی مبارزه می‌نماید. گسترش و حمایت از حقوق همه‌ی خلق‌ها و اقشاری که در کوردستان به سر می‌برند و گسترش فرهنگ و آموزش به زبان مادری و خودمدیریتی و خودسازماندهی آنان را اساس قرار می‌دهد.
- ۱۱- خودمدیریتی اقتصادی مبتنی بر نظارت جامعه بر اقتصاد را مبنا می‌گیرد و بازار اقتصادی کمونال را گسترش و سازماندهی می‌نماید.
- ۱۲- در برابر اقدامات سرکوبگرانه‌ی دولت- ملت نظیر اعمال نسل‌کشی فرهنگی و فیزیکی بر خلق و سرزمین کورد و دیگر جوامع موجود در کوردستان در چارچوب دفاع مشروع مبارزه می‌نماید.
- ۱۳- از طریق به‌جای آوردن مبادی کنفدرالیسم دموکراتیک، همگرایی و اتحاد کوردستان را اساس قرار می‌دهد. کنفدراسیون دموکراتیک خلق‌های ایران را مبنا

قرار می‌دهد و برگزاری کنگره‌ی دموکراتیک شرق کوردستان را جزو اهداف خویش برمی‌شمارد.

۱۴- در ایران، بر اساس نظام کنفدرالیسم دموکراتیک تمامی خلق‌ها، هویت‌ها و باورداشته‌ها را می‌پذیرد.

- ماده‌ی ششم:

تعریف فرد- شهروند کودار:

تمامی افرادی که پیمان‌نامه‌ی کودار را می‌پذیرند و در چارچوب اهداف آن فعالیت می‌نمایند، شهروندان کودار محسوب می‌گردند.

- ماده هفتم:

سیستم فرد- شهروند دموکراتیک، آزاد و برابر:

همه‌ی شهروندان کودار، از حقوق و آزادی‌های مصوب در این قرارداد برخوردارند. کودار و شهروند آن، مسئولیت‌پذیری در برابر همدیگر و پایبندی به اصول مندرج در قرارداد را اصل بنیادین اخلاقی بودن می‌شمارند. فرد می‌تواند به‌گونه‌ای متناسب با تفاوت‌مندی‌ها، دارای بیش از یک هویت شهروندی باشد و یا از شهروندی کودار خارج شود.

فصل دوم حقوق و آزادهای اساسی

- ماده‌ی هشتم:

- ۱- کودار، حقوق دموکراتیک بین‌المللی و اعلامیه‌های حقوق بشر را پذیرفته، از آن پشتیبانی نموده و در امور اجرایی آنان را محترم می‌شمارد.
- ۲- هر شخصی حق دارد از ارزش‌ها و کرامت انسانی خود دفاع کند. کودار با هر نوع شکنجه، اعدام و تحقیر که ناشی از ذهنیت دولت‌گرا و قدرت‌گراست، مبارزه می‌کند.
- ۳- در نظام کودار هیچ شخص یا نهادی نمی‌تواند حق حیات را به هیچ دلیل و علتی از انسان سلب نماید.
- ۴- زنان به‌عنوان فرد-شهروندان آزاد و برابر، دارای حقوق سیاسی، اجتماعی،

فرهنگی و اقتصادی می‌باشند و می‌توانند به شیوه‌ای یکسان، در تمامی امور اجتماعی جای بگیرند. همچنین از حق تأسیس حزب، جنبش، نهاد، انجمن و مشارکت در تمامی حوزه‌ها برخوردارند.

۵- هر کس از حق مشارکت آزاد و فعالانه در سیاست دموکراتیک برخوردار است.

۶- هیچ شخصی را نمی‌توان به خاطر تفاوت و تمایز اتنیکی، دینی، مذهبی، فرهنگی، هویت اجتماعی و جنسیتی‌اش، مورد حقارت قرار داد یا برایش امتیازی قائل شد.

۷- دفاع مشروع در برابر برخوردهای سلطه‌جویانه و خشونت‌آمیز در چارچوب حقوق و هنجارهای اجتماعی از حقوق اساسی فرد است.

۸- حق آزادی بیان، عقیده، اندیشه، عمل و سازمان‌دهی بایستی تحت ضمانت قرار گیرد.

۹- هر شهروند و یا اجتماع‌کودار، حق دارد از راه‌های دموکراتیک از قبیل اعتصاب، تحصن، راهپیمایی و نافرمانی مدنی حقوق خود را مطالبه نماید.

۱۰- اجتماعات فرهنگی، ملی، اتنیکی، اخلاقی، مذهبی و دینی از حق مدیریت و تحقق سازمان‌دهی دموکراتیک و صیانت از فرهنگ و توسعه‌ی جامعه‌ی خویش برخوردارند. هیچ فرد یا گروهی نمی‌تواند باورداشت‌های خویش را با توسل به ابزارهای زورمدارانه بر افراد یا گروه‌های دیگر تحمیل نماید.

۱۱- زندگی در جوامع محیط‌زیست‌گرا از حقوق اساسی و بنیادین هر شخصی بوده و هر کس می‌تواند منابع طبیعی را با شرط حفظ محیط‌زیست و به دور از سوءاستعمال آن در چارچوب رفع نیازهای اساسی جامعه مورد استفاده قرار دهد.

۱۲- خلق‌ها و جوامع از حق آزادانه‌ی تعیین سرنوشت خویش برخوردار می‌باشند. مقاومت خلق‌ها و جوامع در برابر استحاله‌ی فرهنگی و قتل‌عام فیزیکی و هجوم به ارزش‌ها و دستاوردهای‌شان حقی مشروع شمرده می‌شود.

۱۳- دسترنج یدی و فکری هرکس حفظ شده و مانع از استثمار آن می‌شود.

۱۴- همه‌ی شهروندان و اجتماعات فرهنگی حق همکاری با سازمان‌های دموکراتیک بین‌المللی و سازمان‌دهی خویش بر اساس مبانی و اصول کودار را دارا می‌باشند.

۱۵- هر زن و مردی از حق مبارزه در برابر ذهنیت مردسالار برخوردار می‌باشد و به‌منظور بنیان نهادن و تامین جامعه‌ی آزاد، برابر و دموکراتیک از حق خودسازماندهی برخوردار است.

۱۶- کودکان حق برخورداری از بهداشت روحی، جسمی و ذهنی را دارا می‌باشند. مبانی آموزشی و رشد و پرورشی آن‌ها از سوی خانواده و نهادهای جامعه تعیین می‌گردد. هویت، فرهنگ و زبان مادری آنان قابل تغییر نمی‌باشد. نمی‌توان حیثیت و کرامت آن‌ها را خدشه‌دار نمود. نباید آن‌ها را به کار اجباری و ازدواج واداشت و یا به جنگ فرستاد.

۱۷- شهروندان کودار، بدون لحاظ هیچ فرق و امتیازی از حقوق شناخته‌شده‌ی مقرر در قرارداد کودار، برخوردارند.

۱۸- جوانان از حق مشارکت در تمامی فعالیت‌ها و مدیریت در تمامی عرصه‌های کودار برخوردار می‌باشند.

۱۹- در نظام کودار، کهن‌سالان از حق حیاتی شرافتمندانه و آزاد که در آن کرامت و حرمت آن‌ها محفوظ باشد، برخوردارند و بسترهای لازمه جهت انتقال تجربیات مطلوب آن‌ها به جامعه فراهم می‌شود.

۲۰- در نظام کودار، معلولین از حق استفاده از کلیه‌ی امکانات سلامت و آموزش برخوردارند و حق دارند که در جامعه‌ای آزاد و باکرامت زندگی کنند.

فصل سوم وظایف اساسی

- ماده‌ی نهم:

- ۱- هر شهروند کودار، مسئولیت و وظیفه‌ی دفاع از آزادی و دموکراسی خلق‌ها و پیشبرد جامعه‌ی اخلاقی-سیاسی مبتنی بر اصول مندرج در قرارداد را دارد.
- ۲- هر شهروند کودار، زندگی مطابق با موازین و هنجارهای اخلاقی-سیاسی و اجتماعی را مبنا قرار می‌دهد.
- ۳- هر شهروند کودار، بر اساس خط‌مشی آزادی‌زن، آموزش و پروراندن خویش و مشارکت در زندگی آزاد را مبنا می‌گیرد.
- ۴- هر شهروند کودار با مبنا قرار دادن این‌که «کار، آزادی است»، زندگی فردی و اجتماعی و مشارکت داوطلبانه در پیشبرد امور زندگی

را اساس می‌گیرد.

۵- هر شهروند کودار، آموختن زبان مادری و ترویج آن را اساس قرار می‌دهد.

آزادی زبان مادری، آموزش و ترقی در این مسیر را مبنا می‌گیرد.

۶- هر شهروند کودار، تقویت، احیا و حفظ ارزش‌های تاریخی و فرهنگی خود را مبنا قرار می‌دهد.

۷- هر شهروند کودار، در زندگی خویش بر مبنای آگاهی اجتماعی و اکولوژیک عمل می‌نماید.

۸- هر شهروند کودار، در هنگام هجوم نظامی خارجی و نسل‌کشی فرهنگی و فیزیکی، در امر دفاع از خویش، جامعه و سرزمینش مسئول می‌باشد.

۹- هر شهروند کودار، علیه تجاوز به ارزش‌های انسانی مبارزه می‌نماید و در این راستا همکاری با نیروها و عناصر دموکراتیک جهان را مبنا می‌گیرد.

۱۰- هر شهروند کودار، بر مبنای سیاست دموکراتیک بایستی عضو حداقل یک کمون باشد.

۱۱- هر شهروند کودار، با درک اینکه جامعه‌ی سالم از افراد سالم تشکیل می‌گردد برخورداری کافی از آگاهی بهداشت اجتماعی و ترویج آن را مبنا قرار می‌دهد.

فصل چهارم سازماندهی نظام

- مادهی دهم:

کمون‌ها: نظام کودار، مبتنی بر کار اشتراکی و جمعی است. نظام دموکراسی مستقیم و بلاواسطه است. از سازماندهی اساسی تمامی اقشار جامعه نشأت می‌گیرد. ارگان‌های تصمیم‌گیری اساسی شامل محلات و نواحی شهری، روستاها و واحدهای کاری کمونال می‌باشند. کمون‌ها، واحدها و اجتماعات جامعه‌ی اخلاقی-سیاسی هستند و هر فرد جامعه می‌تواند حداقل در یک کمون عضو باشد و در آن ایفای نقش نماید. هر کمون با دیگر کمون‌ها دارای ارتباطی مبتنی بر سازمان‌یابی کنفدرال است. علاوه بر این تشکیل مدیریت در هر کمونی بر عهده‌ی خود آن کمون می‌باشد.

کمون‌ها با پی‌بردن و اتکا بر نیروی ذاتی خویش، اقدام به چاره‌یابی مشکلات و معضلات در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، امنیتی و دفاع ذاتی جامعه می‌نمایند. از طریق سازمان‌دهی در این راستا با توسل به تشکیل کمون‌ها روستا، محله و نواحی شهری، مدرسه، کارخانه، تعاونی‌های زراعی و تجاری، نیروی ذاتی خویش را در خدمت به رفع نیازهای خویش و جامعه‌اش به کار می‌گیرد. هر کمون از طریق انتخابات، مدیریت خود را برمی‌گزیند.

- ماده‌ی یازدهم:

سازمان‌دهی شهر و بخش:

مجلس شهر و بخش: مجلس شهر و بخش، سازمان‌دهی شهر یا نواحی شهری است. به تناسب بزرگی شهر یا ناحیه از تعدادی اعضای منتخب که کفایت کند تشکیل می‌گردد. نیمی از اعضایش، به صورت انتخابی در مجلس شهر و بخش از میان نمایندگان گروه‌های اجتماعی و نیمی دیگر هم از نمایندگان عموم ساکنان شهر یا نواحی که از طریق انتخابات عمومی مشخص شده‌اند برگزیده می‌شوند. هر ماه جلسات خود را با محوریت تصمیم‌گیری و هماهنگی در مورد شیوه‌ی اجرا نمودن پروژه‌ها و لوایح قانونی که از طرف سازمان‌های مردمی پیشنهاد شده، برگزار می‌کند. اختیارات تصمیم‌گیری در مورد رفع امور و نیازهای شهر و بخش را داراست. مجلس بر مبنای ریاست مشترک و مشارکت برابر و یکسان سازوکارهای مربوط به مدیریت خویش را ایجاد می‌نماید. مدیریت مجلس از راه انتخابات تعیین می‌گردد. مدیریت بر پایه‌ی هیأت اجزایی فعالیت می‌نماید و بر مبنای اصول مدیریت دموکراتیک به نهادینه‌سازی خویش می‌پردازد.

- ماده‌ی دوازدهم:

سازمان‌دهی استان:

مجلس استان: ارگان تصمیم‌گیری استان است که اعضای آن بر اساس جغرافیا و تنوعات فرهنگی، مذهبی، اثنیکی، زبانی و شمار جمعیت مشخص می‌شود. مجلس استان، نهاد تصمیم‌گیری جامعه و ساکنان استان است. نیمی از اعضای مجلس

استان، از طریق انتخابات از سوی جوامع به صورت مستقیم انتخاب شده و نیمی دیگر را نمایندگان تشکیل می‌دهند که در اجتماعات و گروه‌های مردمی از طریق انتخاب به‌عنوان نماینده‌ی آن اجتماع راهی مجلس می‌شوند. ضوابط و مقررات انتخاباتی به‌وسیله‌ی قانون مشخص می‌شود. مجلس استان، در سازماندهی و ضوابط کاری خویش نظام کنگره‌ی خلق و مجالس خلق را اساس می‌گیرد؛ با مبنا قرار دادن میزان جمعیت و تراکم جمعیتی استان از تعداد کافی عضو تشکیل می‌شود؛ به شیوه‌ای منظم جلسات خود را تشکیل داده، فعالیت‌های انجام شده را ارزیابی کرده و تصمیمات لازمه را اتخاذ می‌نماید؛ هیأت اجرایی، فعالیت‌های اجتماعی دموکراتیک استان را تعیین نموده و بر عملکرد آن‌ها نظارت می‌کند. هیأت اجرایی استان متشکل از ریاست مشترک (یک زن و یک مرد) و اعضای کافی برگزیده از سوی مجلس استان می‌باشد. تصمیمات اتخاذی از طرف مجلس استان را اجرایی نموده و گزارش فعالیت‌هایش را در نشست‌های مجلس استان ارائه می‌دهد. با برخورداری از ابتکار عمل برای برگزیدن صحیح‌ترین شیوه‌ی اجرایی ممکن، تصمیمات مجلس خلق و کنگره‌ی کودار را عملی می‌سازد.

- ماده‌ی سیزدهم:

خلق کورد علاوه بر شرق کوردستان در دیگر نقاط جهان نیز سکونت دارد. خلق کورد در هر جای جهان به سازماندهی خویش در چارچوب کمون، مجالس شهر و بخش یا استان مبادرت ورزیده، هیأت اجرایی خود را انتخاب کرده و نمایندگان خود را به کنگره‌ی جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان (کودار) می‌فرستد.

- ماده‌ی چهاردهم:

کنفدراسیون‌های فرهنگی و اتنیکی: هر اتنیک و یا گروه اعتقادی، فرهنگی و دینی در هر بخشی از میهن باشد با در نظر گرفتن خودویژگی‌هایش، سازمان دموکراتیک و آزاد را بنیان نهاده و مدیریت می‌کند. در ضمن، نماینده‌ی خویش را به کنگره‌ی کودار خواهد فرستاد.

فصل پنجم ارگانهای کلی سیستم

- ماده پانزدهم:

کنگره‌ی جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان:

- ۱- کنگره اساسی‌ترین مرجع تصمیم‌گیری «جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان» می‌باشد. با توجه به مصوبات قرارداد کودار، آیین‌نامه‌ی داخلی خود را تنظیم نموده و بر مبنای آن فعالیت می‌نماید.
- ۲- اعضای کنگره با توجه به جمعیت شهروندان کودار در شرق کوردستان و خارج از میهن و همچنین با مدنظر قرار دادن سازمان‌های کمونال و تنوعات فرهنگی و اعتقادی، دو سال یکبار از جانب خلق انتخاب می‌گردند. در انتخابات، مشارکت برابر و یکسان مرد و زن مبناست. سن رأی دادن ۱۶ سال و انتخاب‌شدن ۱۸ سالگی

است. انتخابات با فراهم آمدن شرایط مناسب با توجه به آیین‌نامه‌ی اجرایی آن عملی خواهد شد. انتخابات تحت مسئولیت هیأت عالی انتخابات برگزار می‌گردد.

۳- کنگره با مشارکت اکثریت اعضا، هر دو (۲) سال یک‌بار برگزار می‌گردد. کنگره، با توجه به مطالبه‌ی اکثریت شورای مدیریت یا بیش از نیمی از اعضای حاضر، به شیوه‌ی فوق‌العاده برگزار خواهد شد و یا ۶ ماه به تعویق خواهد افتاد.

۴- کنگره، ریاست مشترک کودار، هیأت رئیسه‌ی کنگره، اعضای شورای مدیریت، دیوان عدالت، هیأت انتخابات و کمیسیون‌های دائمی را انتخاب می‌نماید. نحوه‌ی عملکرد مراحل آینده را تصویب نموده و طرح‌ریزی می‌کند. در این راستا پروژه‌های ارائه‌شده را ارزیابی نموده و به تصویب می‌رساند. نتیجه‌ی کار حوزه‌های فعالیتی از طریق گزارش شورای مدیریتی و گزارش کار دیوان عدالت، هیأت رئیسه‌ی کنگره و هیأت انتخابات به کنگره ارائه‌شده و کنگره بر کار حوزه‌ها و ارگان‌ها نظارت می‌نماید.

۵- هیأت رئیسه‌ی کنگره، از سه نفر تشکیل شده که وظیفه‌ی مدیریت کنگره را بر عهده دارد با رای اکثریت حاضران نشست مجمع عمومی کنگره انتخاب می‌شود. در هر نشست کنگره اعضای هیأت رئیسه‌ی کنگره با رای‌گیری انتخاب می‌شوند.

۶- هیأت رئیسه‌ی کنگره، مسئول برگزاری و تنظیم تمامی فعالیت‌ها و امور کنگره می‌باشد. همچنین لیست نامزدهای دیوان عدالت و نهاد انتخابات و کمیسیون‌های دائمی را برای رای‌گیری به مجمع عمومی ارائه می‌دهد.

۷- هیأت رئیسه‌ی کنگره، به‌صورت هماهنگ با حوزه‌های مربوطه، فعالیت‌هایی را جهت تأسیس و گسترش مجالس خلق در راستای پیشبرد نظام کنفدرالیسم دموکراتیک به انجام می‌رساند و بر این فعالیت‌ها نظارت می‌کند.

۸- هیأت رئیسه‌ی کنگره، با تشکیل کمیسیون‌های لازم، فعالیت‌هایش را به انجام می‌رساند. مصوبات و پروژه‌های ارائه‌شده به کنگره از سوی کمیسیون‌های متشکل از ۷ تا ۹ نفر تنظیم و تصحیح می‌گردد.

ماده شانزدهم:

شورای مدیریت:

۱- ریاست مشترک شورای مدیریتی (یک نفر زن و یک نفر مرد) از سوی مجمع عمومی کنگره‌ی کودار از میان اعضا انتخاب می‌گردد. ریاست مشترک در بین دو کنگره وظیفه‌ی ایجاد هماهنگی و همسویی میان تمام فعالیت‌های شورای مدیریتی را بر عهده داشته و همه‌ی تصمیمات مربوط به مراحل را به شیوه‌ای مشترک و هماهنگ با شورای مدیریتی اخذ می‌کند. ریاست مشترک با توجه به ضروریات و احتیاجات می‌تواند معاونانی را از میان اعضای شورای مدیریت تعیین نماید.

۲- شورای مدیریت همه‌ی نهادها، حوزه‌ها و کمیته‌های موجود در کودار را مدیریت نموده و ارگان اجرایی سیستم کودار می‌باشد. همچنین موظف به اجرای مصوبات کنگره و تصمیمات ارگان قضایی (عدالت) می‌باشد. در مورد فعالیت‌های خود به کنگره گزارش ارائه داده و در مقابل کنگره مسئول است. از همه‌ی نهادها، کمیته‌ها و حوزه‌های فعالیت‌ی به شیوه‌ای منظم گزارش دریافت می‌نماید و در صورت لزوم دستورنامه ابلاغ می‌کند.

۳- شورای مدیریتی سه ماه یک‌بار با حضور اکثریت اعضا تشکیل جلسه می‌دهد. ریاست جلسه‌ی شورای مدیریتی بر عهده‌ی ریاست مشترک می‌باشد. با توجه به مطالبه‌ی ریاست مشترک یا یک‌سوم اعضای شورای مدیریت، جلسات تعجیل گشته یا به تعویق خواهد افتاد.

۴- شورای مدیریت بر مبنای حوزه‌های فعالیت‌ی و کمیته‌ها خود را سازمان‌دهی نموده و به امر مدیریت می‌پردازد. امور مربوط به ارتباط میان حوزه‌ها و کمیته‌ها را ریاست مشترک هماهنگ می‌نماید.

۵- در صورتی‌که بنا به دلایلی تعداد اعضای شورای مدیریت تقلیل یابد، شورای مدیریت با رای اکثریت اعضا، می‌تواند عضو یا اعضای جدید را انتخاب نماید.

۶- شورای مدیریت در صورت نیاز جهت اخذ تصمیمات درباره‌ی سیاست‌های اساسی یا ایجاد موسسات و نهادهای جدید، می‌تواند به مجمع عمومی کنگره لایحه ارائه دهد.

۷- تحت هر شرایطی که ریاست مشترک در امر ادای وظایف ناتوان باشد تا زمان برگزاری کنگره، معاونان ریاست مشترک به‌طور وکالتی وظایف آن‌ها را به‌جای می‌آورند.

- ماده‌ی هفدهم:

نوع سازمان‌دهی:

کودار بر مبنای رهنمود ملت دموکراتیک در شرق کوردستان، ایران و خارج از آن در عرصه‌های ایدئولوژیک، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، دیپلماسی و دفاع مشروع نظام خویش را سازمان‌دهی می‌کند. در چارچوب سیاست دموکراتیک، سازمان‌دهی‌های کمون، مجلس، آکادمی و تعاونی‌ها را در جامعه پیشبرد می‌دهد. کودار با رهنمود ملت دموکراتیک و بر اساس کمیته‌های جداگانه تمامی عرصه‌های فعالیت را سازمان‌دهی می‌نماید. بر این مبنای:

۱- کمیته‌ی اجتماعی: مسئول پیشبرد حیات آزاد و جامعه‌ی دموکراتیک است. در رابطه با فعالیت‌های مربوط به عرصه‌های زیست‌بوم، ورزش، مهاجرت، صلح اجتماعی و به‌ویژه نهادهای جامعه‌ی مدنی به ارائه‌ی پروژه‌های مختلف می‌پردازد. به حل مسایل می‌پردازد و برای این امر آموزش را مبنای کار خویش قرار می‌دهد. از نهادها و ساختارهایی که بدین منظور شکل گرفته‌اند حمایت می‌نماید و با آن‌ها همکاری می‌کند. بر اساس رهنمود زندگی مشترک آزاد، اتحاد آزاد را در روابط زن و مرد شکل می‌دهد و دموکراتیک‌نودن خانواده را عملی می‌سازد.

۲- کمیته‌ی سیاسی: در شرق کوردستان و خارج از آن مسئولیت توسعه و گسترش فعالیت‌های سیاسی و سیاست دموکراتیک است. با جنبش‌ها و احزاب سیاسی مناسبات دوستانه برقرار می‌نماید. از طریق کمون و مجالس در روستا، بخش و شهرها به ایجاد سازمان‌های دموکراتیک و تشکلات موردنیاز می‌پردازد. مدیریت‌های بومی و به‌خصوص احزابی که بر مبنای سیاست دموکراتیک شکل گرفته‌اند را

به نظام ریاست مشترک مجهز می‌نماید و از این طریق مشارکت برابر زن و مرد را در تمامی عرصه‌ها عملی می‌سازد. سیاست را از نهادها و ساختارهای قدرت‌گرا- دولت‌گرا که در تمامی مراحل تمدن جریان داشته‌اند می‌زداید و آن را اجتماعی می‌نماید. بر این مبنا با دموکراتیزه نمودن سیاست، جامعه را دموکراتیزه می‌نماید.

۳- کمیته‌ی اکولوژی: ادراک اکولوژیک (محیط‌زیست‌گرایانه) و سازمان‌دهی اجتماعی مبتنی بر آن را پیشبرد می‌دهد. سازمان‌دهی‌های کمونال را در روستاها و شهرها توسعه می‌بخشد و خودمدیریتی‌های کمونال را عملی می‌سازد. فعالیت‌های مورد نیاز در راستای کسب دانش و سازمان‌دهی اکولوژیک را توسعه می‌دهد و در عرصه‌های بومی و بین‌المللی همکاری‌های مورد نیاز در این خصوص را ارائه می‌دهد. با نهادها و سازمان‌های اکولوژیک همکاری و همگرایی هر چه بیشتر را توسعه می‌بخشد. در راستای تسریع این فعالیت‌ها به ارائه‌ی پروژه‌های مختلف می‌پردازد.

۴- کمیته‌ی فرهنگ و هنر: فرهنگ در معنای عام خود، همان «جهان معنا، اخلاق و زیبایی‌شناسی جامعه» است. مدرنیته‌ی سرمایه‌داری، فرهنگ و تاریخ ملت‌ها را دچار واپاشی نموده و باهدف کسب سود هرچه بیشتر آن‌ها را به کار می‌برد. کمیته‌ی فرهنگ و هنر در برابر تمامی این تخریبات ناشی از مدرنیته‌ی سرمایه‌داری مبارزه می‌کند و فرهنگ راستین جامعه‌ی دموکراتیک را پیشبرد می‌دهد.

۵- کمیته‌ی رسانه و مطبوعات: به توسعه، گسترش و سازمان‌دهی فعالیت‌های رسانه‌ای و مطبوعاتی می‌پردازد. در سیاست مطبوعاتی خویش پارادایم جامعه‌ی دموکراتیک- اکولوژیک و مبتنی بر آزادی زن را مبنا قرار می‌دهد. با انحصارگری علمی مقابله می‌کند و در راستای استقرار دموکراسی تلاش می‌نماید. درعین حال می‌کوشد اطلاعات را به شکلی صحیح با تمامی اقشار جامعه در میان نهد و آن‌ها را آگاه نماید.

۶- **کمیته‌ی حقوق:** نظام عدالت‌کودار را بر مبنای اصول حقوق دموکراتیک و اخلاق اجتماعی سازمان‌دهی می‌نماید. نظام عدالت اجتماعی و نهادهای وابسته بدان را ایجاد می‌کند. در رابطه با جنایات جنگی و مصادیق عدم رعایت حقوق بشر تحقیق می‌نماید. جهت حل مسئله‌ی کورد در چارچوب حقوق دموکراتیک، برابر و آزادی‌خواهانه فعالیت می‌کند. با نهادهای حقوقی و سازمان‌های حقوق بشری ارتباط برقرار کرده و در این زمینه همکاری‌های لازم را با آنها پیشبرد می‌دهد.

۷- **کمیته‌ی آموزش:** بر مبنای رهنمود ملت دموکراتیک، خود را نهادینه می‌سازد. به گسترش سازمان‌های موردنیاز و در راس آن آموزشگاه و آکادمی می‌پردازد. این نهادها و سازمان‌ها را همخوان با اصول ملت دموکراتیک به صورتی همه‌جانبه توسعه می‌دهد. زمینه را جهت آموزش به زبان کوردی و دیگر زبان‌های مادری فراهم می‌سازد. به ارائه‌ی پروژه‌های آموزشی برای تمامی اقشار جامعه به‌خصوص کودکان و جوانان می‌پردازد و نهادهای موردنیاز را ایجاد می‌کند.

۸- **کمیته‌ی ادیان و باورداشت‌ها:** با ذهنیت دموکراسی‌ستیز دولت-ملت که تنوعات و تفاوت‌مندی‌ها را نمی‌پذیرد مبارزه می‌کند. برای اینکه پیروان ادیان، مذاهب و اعضای گروه‌های اجتماعی بتوانند به شیوه‌ای آزاد خود را سازمان‌دهی نمایند و مشارکتی برابر در عرصه‌ی حیات اجتماعی داشته باشند، به فعالیت می‌پردازد. مابین گروه‌های اجتماعی، نهادهای متناسب با ذهنیت ملت دموکراتیک را توسعه داده و شرایط همکاری میان آن‌ها را فراهم می‌نماید.

۹- **کمیته‌ی اقتصادی:** نظام اقتصادی و سیاست مالی کودار را پیشبرد می‌بخشد و عملی می‌سازد. بر مبنای ذهنیت اقتصاد اکولوژیک، کمونال و دموکراتیک، جهت پیشبرد اقتصاد گروه‌های اجتماعی به تأسیس آکادمی‌های آموزشی می‌پردازد. جهت پیشبرد اقتصاد اجتماعی و بر مبنای نیازهای بنیادین جامعه اقدام به تأسیس تعاونی‌های تولیدی، توزیعی و مصرفی می‌نماید.

۱۰- **کمیته‌ی دیپلماسی:** در راستای سیاست‌های کودار فعالیت‌های دیپلماتیک

را به انجام می‌رساند. دیپلماسی ملت دموکراتیک ابزار پیشبرد صلح، همبستگی و دادوستد خلاقانه‌ی هر چه بیشتر میان جوامع می‌باشد و به حل مسائل رسیدگی می‌نماید. بیانگر رسالتی است که از ارزش متعالی اخلاقی و سیاسی برخوردار است. در زمینه‌ی توسعه و استمرار روابط دوستانه و پروژه‌های فایده‌رسانی متقابل در میان خله‌های همسایه، نقش مهمی ایفا می‌کند. نیروی بساخت اجتماعات مشترک و ایجاد سنتزهایی از جوامع در سطح بالاتر است. جهت چاره‌یابی مسئله‌ی کورد در سطح خاورمیانه با دولت‌ها، احزاب، نیروهای سیاسی و مدنی، نهادهای حقوقی و... به دیپلماسی می‌پردازد.

۱۱- کمیته‌ی دفاع مشروع: خود را مسئول دفاع و صیانت از آزادی و حقوق دموکراتیک خلق‌های کوردستان می‌داند. بر مبنای این واقعیت که جامعه خود به بهترین نحو می‌تواند امنیت خویش را حفظ کند و نیازهای خویش را برآورده سازد، در برابر سیاست‌های نوین انکار و نابودی که از سوی دولت و نیروهای قدرت‌گرا علیه جامعه‌ی کوردستان اجرا می‌شوند، اقدام به برقراری سیستم دفاع ذاتی جامعه می‌نماید. خط‌مشی دفاع مشروع را در تمامی فعالیت‌هایش سرلوحه قرار می‌دهد و موضع دفاع از هویت آزاد جامعه‌ی دموکراتیک کوردستان را از خود نشان می‌دهد. در این چارچوب آموزش و سازمان‌دهی را در جامعه ارتقا می‌بخشد. واحدهای دفاعی شرق کوردستان (-Yekîneyên Rojhilatê Kurdistan) و نیروهای دفاعی زنان (HPJ - Hêzên Parastina Jin) تصمیمات خود را در کنفرانس‌های ویژه‌ی خویش اتخاذ می‌کنند. نیروهای دفاعی در نظام کودار از سازمان‌دهی ویژه‌ی خویش برخوردارند. از طریق مرکز کمیته‌ی دفاع مشروع با ارگان‌ها و نهادهای دیگر ارتباط برقرار می‌کنند. فعالیت‌های داخلی خویش را بر مبنای آیین‌نامه‌ی داخلی خود تنظیم می‌نمایند. در فعالیت‌های مربوط به دفاع مشروع، ریاست مشترک کودار را مخاطب قرار می‌دهند.

۱۲- کمیته‌ی سازمان‌دهی خانواده‌ی شهدا: سازمان‌دهی خانواده‌ی شهدای مبارزات آزادیخواهی در شرق کوردستان را مسئولیت اصلی خود می‌داند. از طریق ارتباط با خانواده‌های شهدا به سازمان‌دهی آن‌ها می‌پردازد و در فعالیت‌ها مشارکت می‌دهد.

فصل ششم نظام سازماندهی دموکراتیک

– ماده‌ی هجدهم:

جامعه‌ی زنان آزاد شرق کوردستان «کۆمه‌لگای ژنانی ئازادی رۆژه‌لاتی کوردستان و با عنوان مخفف KJAR»: نظام چترآسای کنفدرال و دموکراتیک زنان شرق کوردستان است، بر مبنای آزادی زن، آزادی جامعه را تحقق می‌بخشد. نظام کنفدرال اجتماعات زنان است که به صورت چترآسا در حوزه‌های ایدئولوژیک، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی نقش پیشاهنگی را بر عهده دارد. به صورت اتونوم و خودویژه در مراکز کمیته‌ها و ارگان‌های اساسی کودار جای گرفته و خویش را سازماندهی می‌نماید. خطمشی آزادی زن را مبنای تمامی فعالیت‌های خویش قرار می‌دهد، به سازماندهی خودویژه‌ی زنان می‌پردازد و بدین شکل در جامعه‌ی دموکراتیک و

آزاد شرق کوردستان نقش پیشاهنگی فکری و عملی را ایفا می‌نماید. در راستای تشکیل کمون‌ها، انجمن‌ها، سندیکاها، تعاونی‌ها، مجالس و کمیته‌های زنان در تمامی عرصه‌های جامعه، مبارزه‌ی آزادی‌خواهی را توسعه می‌بخشد. اعضای کژار هم در برابر ارگان‌های خود و هم در برابر سازمان‌ها و نهادهای مربوط به کودار که کژار در آن فعالیت می‌نماید مسئول می‌باشند. کژار به‌مثابه‌ی ساختاری کنفدرال در قبال نظام کودار مسئول است.

- ماده‌ی نوزدهم:

جامعه‌ی جوانان شرق کوردستان (کۆمه‌لگای جه‌وانانی رۆژه‌لاتی کوردستان (ک.ج.ر) - KCR):

تشکل چترآسای کنفدرال دموکراتیک جوانان است که افراد و گروه‌های مختلف را گرد هم می‌آورد و نقش پیشاهنگی کودار را بر عهده دارد. تمامی جوانان در هر جای ایران، کوردستان و خارج از آن می‌توانند به‌صورت فرد یا گروه و اجتماع در آن مشارکت ورزند. در تمامی عرصه‌های اجتماعی، برای اجرایی‌مُودن پروژه‌های خودمدیریتی جوانان، آموزش و سازمان‌دهی را مبنا قرار می‌دهد. علیه جنسیت‌گرایی، مردسالاری، پیر سالاری، قدرت‌گرایی و از خودبیگانگی فرهنگی جوانان کورد مبارزه می‌نماید. ک.ج.ر در هماهنگی با مدیریت ارگان‌ها و حوزه‌های کودار به‌صورت خودویژه خود را در آن نهادها سازمان‌دهی می‌نماید. عالی‌ترین ارگان تصمیم‌گیری آن کنگره می‌باشد و ارگان اجرایی آن، کوردیناسیون (هیأت اجرایی) می‌باشد. اعضای آن، هم در برابر ارگان‌های خود و هم در برابر ارگان‌های کودار مسئول هستند.

- ماده‌ی بیستم:

الف- حزب حیات آزاد کوردستان (پژاک) - PARTIYA JIYANA AZAD A (KURDISTAN)(PJAK)

پژاک که نقش پیشاهنگی را در نظام کنفدرال کودار ایفا می‌نماید، بر مبنای رهنمود ملت دموکراتیک مسئول پیشبرد حیات آزاد و سیاست دموکراتیک می‌باشد. بر اساس چاره‌یابی مسئله‌ی کورد و دیگر خلق‌های ایران، مبارزه‌ی خویش را آغاز کرده و رهیافت ملت دموکراتیک را نتیجه‌بخش‌ترین روش چاره‌یابی می‌داند. پژاک، پارادایم جامعه‌ی دموکراتیک-اکولوژیک و مبتنی بر آزادی زنان را مبنای کار قرار می‌دهد. تمامی توان خویش را جهت برساخت ملت دموکراتیک کورد و کسب استاتوی خودمدیریتی دموکراتیک به کار می‌گیرد.

ب- احزاب و سازمان‌های سیاسی:

۱- احزاب سیاسی، آزادانه تأسیس می‌شوند و مبنای تأسیس، کار و فعالیت خود را بر مبنای اساسنامه تنظیم می‌کنند. در صورتی که حزبی مفاد پیمان‌نامه‌ی کودار را در نظر نگیرد، کودار هیچ مسئولیتی در قبال سیاست‌های آن ندارد.

۲- همه‌ی قوانین و ضوابط احزاب بایستی به صورت شفاف با خلق در میان گذاشته شود. احزابی که نسل‌کشی فیزیکی فرهنگی، استثمار دینی و جنسیت‌گرایی، فاشیسم، دیکتاتوری و خشونت‌گرایی را مشروع و مباح می‌دانند، مشروعیت ندارند.

- ماده‌ی بیست و یکم:

موسسه‌ها و انجمن‌ها:

باهداف چاره‌یابی مشکلات اجتماعی از طریق پیشبرد دموکراسی، حقوق بشر و محافظت از محیط‌زیست و مبارزه با معضلات اجتماعی از جمله فقر، بیکاری، فحشا و اعتیاد تأسیس می‌گردند. اجرای موثر و به موقع ضوابط دموکراتیک را مبنای می‌گیرند.

- ماده‌ی بیست و دوم:

اتحادیه‌ها:

می‌توان اتحادیه‌های تولید، مصرف، حفاظت از محیط‌زیست، زنان، جوانان،

شهرداری‌ها و هر حوزه‌ی زندگی اجتماعی را تأسیس نمود و آن‌ها را توسعه داد. این اتحادیه‌ها در حالات فوق‌العاده به‌عنوان نیروهای مشاور نقش خویش را ایفا می‌نمایند.

- ماده‌ی بیست و سوم:

سندیکا و تعاونی:

موسسات دموکراتیکی هستند که دولت‌گرا و قدرت‌گرا نیستند؛ بر مبنای نگرش «سندیکا و تعاونی دموکراتیک و آزاد» فعالیت می‌کنند و نسبت به تنظیم کار و تولید اقدام می‌نمایند. سندیکاها، نهادهایی هستند که جهت ترویج ذهنیت اقتصادی دموکراتیک و اکولوژیک پیشاهنگی می‌نمایند. با ایجاد سازمان‌دهی دموکراتیک در حوزه‌های اقتصادی، با کار و تلاش در روند شکل‌گیری ذهنیت جامعه‌ی دموکراتیک مشارکت می‌نمایند. واحدهای کارای اقتصادی بنیان می‌نهند و مشوق آن‌ها می‌گردند. برای بنیان‌گذاری و توسعه‌ی فدراسیون دموکراتیک کار، تلاش می‌کنند. با نیروهای بین‌المللی کار و زحمتکشان همکاری نموده و فعالیت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی انجام داده و به سازمان‌دهی مشترک می‌پردازند.

فصل هفتم نظام اقتصادی و مالی

- ماده‌ی بیست و چهارم:

۱- کودار، در راستای ارتقای اقتصاد اجتماعی، «کمون، آکادمی‌های اقتصاد، انواع تعاونی‌ها و نهادهای اقتصادی - اکولوژی که جوابگوی نیازهای بنیادین جامعه‌اند» را تأسیس و سازماندهی می‌نماید.

۲- اهتمام ویژه‌ای به ارزش‌های حیات دموکراتیک و کمونال می‌دهد، آن را در همه‌جا اشاعه داده و به‌ویژه مدل اقتصاد کمونال را در روستاها عملی می‌سازد.

۳- نمونه‌های تاریخی اقتصاد جمعی را ارزشمند می‌شمارد و در گسترش مدل‌های اقتصادی کمونال و اکولوژیک روزآمد تلاش

می‌کند.

۴- در مدل اقتصاد کمونال، بازار اجتماعی به‌دور از سود پرستی

مرسوم در نظام سرمایه‌داری را مبنا قرار می‌دهد.

۵- در راستای توسعه‌ی اقتصاد کمونال مفاهیمی نظیر رنج، کار،

فناوری، تجارت، صنعت، رقابت، بازار، پول، دارایی، بودجه،

مالیات، نظام بانکی و مالکیت را بر اساس جوهره‌ی جامعه‌ی

اخلاقی- سیاسی و خودمدیریتی دموکراتیک بازتعریف می‌نماید.

۶- اصل دولت + دموکراسی را در صورت توافق دولت درزمینه‌ی

خودمدیریتی اقتصادی جامعه مبنا قرار خواهد داد. بر این مبنا،

روابط اقتصاد دموکراتیک و کمونال را با اقتصاد و سرمایه‌ی مرسوم

تعیین می‌نماید و اصول و معیارهای موردنیاز را تنظیم می‌کند.

فصل هشتم نظام عدالت اجتماعی

- ماده‌ی بیست و پنجم:

نظام عدالت اجتماعی در تمامی حوزه‌های فعالیت‌ی در جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان، خویش را نهادینه نموده و نظام عدالت اجتماعی را تأسیس می‌گرداند. دیوان عدالت، امر دادرسی را مطابق با اصول جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد اجرایی می‌سازد. دیوان عدالت، مرجع صدور حکم نیست ولی در مورد دعاوی‌ای که احتیاج به چاره‌یابی عملی دارند، می‌تواند حکم صادر نماید. پیش از صدور حکم، نقش دیوان عدالت برقراری صلح و آشتی و رفع اختلافات میان طرف‌های درگیر می‌باشد. همچنین مسئولیت حل

اختلاف میان نهادهای کودار را بر عهده دارد. موظف است در حیطه‌ی فعالیت خویش، از اصول و مبانی کودار صیانت به عمل آورد و بر اجرایی شدن صحیح قرارداد کودار در تمامی نهادها و حوزه‌ها نظارت نماید. اعضای دیوان عدالت از سوی کنگره‌ی کودار انتخاب می‌شوند و تعداد افراد تشکیل‌دهنده‌ی هر نهاد دیوان عدالت به نیازهای حوزه‌ی مسئولیتی‌شان بستگی دارد. اگر در جایی کمیته‌ی عدالت به هر دلیلی شکل نگرفته باشد مدیریت، کارگروهی را جهت این امر موظف می‌نماید. اعضای دیوان عدالت خارج از کنگره نیز از سوی مجالس خلق در مناطق مختلف برگزیده شده و در صورت نبود مجلس خلق، از سوی نهادهای دموکراتیک مردمی انتخاب می‌شوند که با حفظ خودویژگی‌هایشان در قبال قرارداد کودار مسئول می‌باشند.

فصل نهم احکام مشترک

- ماده‌ی بیست و ششم:

تصمیمات مربوط به جنگ و صلح:

- ۱ - در صورت هجوم نظامی به جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان، استثمار سیاسی کوردستان، استعمار اقتصادی جامعه و نسل‌کشی فرهنگی و فیزیکی، حق استفاده از دفاع مشروع الزامی است.
- ۲ - در صورت بروز شرایط فوق‌العاده‌ی امنیتی، مجمع عمومی کنگره‌ی کودار با رای اکثریت نسبی اعضاء تصمیم به اعلان جنگ تدافعی می‌گیرد.
- ۳ - در وضعیت جنگی، بر مبنای چاره‌یابی مسئله‌ی کورد از طریق راهکارهای دموکراتیک، سعی در تلاش برای آتش‌بس و برقراری صلح

و آشتی دارد.

۴- در صورت عدم امکان تشکیل مجمع عمومی کنگره‌ی کودار، در موارد مرتبط با جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان، تصمیم به جنگ و صلح، عقد معاهده و قراردادهای دوجانبه، هیأت رئیسه‌ی کنگره، کزار، پژاک، ک.ج.ر، شورای مدیریتی کودار و کمیته‌ی دفاع مشروع، مشترکا اختیارات تصمیم‌گیری و اجرایی برابر با مجمع عمومی را خواهند داشت.

- ماده‌ی بیست و هفتم:

مبانی و ضوابط دموکراتیک:

۱- نظام کودار بر مبنای پیشبرد و تنظیم جامعه‌ای دموکراتیک استوار است. از این‌رو، تشکیل و گسترش مجالس، سازمان‌دهی‌ها، تشکلات و نهادهای بومی در تمامی عرصه‌ها و حوزه‌ها به شرطی که تصمیمات هر یک از آن‌ها به زیان کلیت جامعه نباشد، مجاز است.

۲- تمامی اعضای ارگان‌های مدیریتی از طریق انتخابات برگزیده می‌شوند. تمامی مدیریت‌های انتخاب‌شده، از طریق نهادهای نظارتی اجتماعاتی که رای داده‌اند، در صورت عدم اجرای صحیح مسئولیت‌ها و وظایفشان و یا ناکارآمدی می‌توانند خلع مسئولیت شوند.

۳- نظام ریاست مشترک را به‌عنوان یک اصل مبتنی بر برابری (ضمن در نظر گرفتن تفاوت‌مندی) زن و مرد می‌پذیرد.

۴- در همه‌ی حوزه‌های فعالیتی، مشارکت برابر و یکسان زن و مرد را مبنا قرار می‌دهد.

۵- در روند تصمیم‌گیری و اجرا، خودمدیریتی و خودویژگی زنان، جوانان، تنوعات اتنیک، فرهنگی و اعتقادی را به‌عنوان یک اصل می‌پذیرد.

۶- تمامی کمیته‌ها و نهادها، به انتقادات و پیشنهادهای جامعه رسیدگی نموده و خلق را از چندوچون فعالیت‌های خویش آگاه می‌نمایند.

۷- در جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان، بالاترین مرجع تصمیم‌گیری، خلق می‌باشد و کمیته‌ها و نهادهای اجرایی موظف به

عملی‌سازی تصمیمات مأخوذ از سوی مجالس خلق می‌باشند.

۸- در صورتی که قوانین، تصمیمات و آیین‌نامه‌های تصویبی از سوی کمیته یا نهادی با قرارداد کودار مغایر باشند، فاقد اعتبار اجرایی خواهند بود.

۹- تمامی کمیته‌ها، نهادها و ارگانها از طریق مکانیسم گزارش‌نویسی و بخشنامه در هماهنگی و اتحاد به‌سر می‌برند. همچنین در مشارکت دموکراتیک، ابتکار عمل فردی و جمعی مبنای قرار داده می‌شود.

- ماده‌ی بیست و هشتم:

ضوابط تغییر در قرارداد:

با درخواست ریاست مشترک کودار، شورای مدیریتی و دیوان کنگره‌ی کودار یا با درخواست حداقل یک‌سوم اعضای مجمع عمومی می‌توان لایحه‌ی تغییرات در قرارداد کودار را ارائه نمود. پیشنهادهای در نشست‌های مجمع عمومی کودار مطرح گشته و بایستی به تایید اکثریت نسبی مجمع عمومی برسد.

شورای انتخابات:

هیأت رئیسه‌ی کنگره لیست اعضای شورای انتخابات که از سه عضو تشکیل می‌گردد را جهت تایید به مجمع عمومی کنگره تقدیم می‌نماید. شورای انتخابات، عالی‌ترین ارگان جهت برنامه‌ریزی، مدیریت و برگزاری انتخابات و همه‌پرسی است. فعالیت‌هایش را مطابق با آیین‌نامه و قوانین مصوب به‌پیش می‌برد. جهت پیگیری و بررسی نارضایتی‌های انتخاباتی، نهادهای خویش را ایجاد می‌نماید. شورای انتخابات پس از پیگیری و بررسی نارضایتی‌ها، تصمیم نهایی را اتخاذ می‌نماید. در رابطه با موضوعات حیاتی که به جامعه‌ی کوردستان مربوط می‌باشند، اقدام به همه‌پرسی می‌نماید. اگر در رابطه با برخی تصمیمات، مابین نهادهای بومی یا بین اجتماعات و گروه‌ها، نارضایتی به وجود آید و به توافق نرسند، راه‌حل را در همه‌پرسی می‌بیند. اگر تصمیمات نهادهای

بومی و اجتماعات در تقابل با آیین‌نامه باشند، شورای انتخابات از حق
وتو برخوردار می‌باشد.

ماده‌ی بیست و نهم:

سوگندنامه:

بر اساس پارادایم جامعه‌ی دموکراتیک، اکولوژیک و مبتنی بر آزادی زن،
جهت آنکه به ارزش‌های جامعه‌ی اخلاقی- سیاسی پایبند بمانم؛ برای
بنیان‌نهادن ملت دموکراتیک در شرق کوردستان پیشاهنگی نمایم؛ حیاتی
کمونال را مبنا قرار دهم، به همزیستی خلق‌های شرق کوردستان و ایران
متعهد باشم؛ در برابر جنسیت‌گرایی جامعه مبارزه نمایم؛ جهت بنیاد
نهادن حیاتی آزاد و نیل به فرد و جامعه‌ای آزاد در بالاترین سطح تلاش
نمایم؛ و برای آزادی رهبر آپو تلاش کنم، در پیشگاه مؤسس نظام کودار
رهبر آپو، شهدای راه آزادی، خلق کورد و تمامی خلق‌های آزادی‌خواه،
سوگند یاد می‌کنم، سوگند یاد می‌کنم، سوگند یاد می‌کنم.

هاو پەیمانێ کۆمەڵایەتی

کۆمەڵگای دیموکراتیک و ئازادی
رۆژەهەڵاتی کوردستان - کۆدار

CIVAKA DEMOKRATİK Û AZAD A ROJHILATÊ KURDISTAN

KODAR

کۆمەڵگای دیموکراتیک و ئازادی رۆژەهەڵاتی کوردستان
جامعەى دموکراتیک و آزاد شىرق کوردستان

پەسەندکراوى کۆنگرەى سێهەم

- پيشه كى ۴۶
- به شى يه كه م / بنه ما و پره نسيپه كان ۵۲
- به شى دووهه م / ماف و نازاييه ئه ساسيه كان ۵۹
- به شى سيته م / ئه ركه سه ركييه كان ۶۲
- به شى چواره م / به پښخستنكردى سيسته م ۶۴
- به شى پينجه م / نۆرگانه گشتيه كانى سيسته م ۶۸
- به شى شه شه م / سيسته مى به پښخستنكردى ديموكراتيك ۷۶
- به شى هه وته م / سيسته مى ئابوورى و دارايى ۸۰
- به شى هه شته م / سيسته مى دادى كۆمه لايه تى ۸۲
- به شى نۆهه م / حوكمه هاوبه شه كان ۸۴

پیشه کی

میژوووی روژھے لاتی ناوہ پراست خوی دہ سپیریٹہ فہرہہ نگ، نرخ، بہا و باوہ رمہ ندیبہ کانی ہاوبہ شی ہہ زاران سالہ و ہہ ریمہ کہ خاوهن فہرہہ نگیکی کوئہ کہ بناغہی لہ سہر سروشتی کوئمہ لایہ تی و میژوووی دانراوہ. کوئمہ لگا کانی روژھے لاتی ناوہ پراست کہ ہہ زاران سال لہ چوارچپوہی ہاوسہ نگیی پہیوہ ندیبہ کان و گرفتہ کانی سہرچاوہ گرتوو لہ جیاوازیہ کانی کوئمہ لایہ تی پیکہوہ ژیاون، بہ ریی دہ ولت- نہتہوہ لہ یہ کدی دابر پندراون و پہرتہ واژہ کراون و ئەم ہہ لہوہ شانہ کیشہی یہ کجار جیدی لہ گہل خوی ہیناوہ. سہ پاندنی دہ سہ لاتی دہ ولت- نہتہوہ کانی بونیدانراو، لہ لایہن پیکہاتہی کوئمہ لایہ تی روژھے لاتی ناوہ پراستہوہ قہ بوول نہ کراوہ. ئەو دہ ولت- نہتہوہ وانہی لہ ناوخوڈا بہردہوام لہتہک گہلانی ولاتہ کہ بیان و

له دەرەوه له گه‌ل په کدی له شه‌ر و ململانی دا بوون. دووبه‌ره‌کی نانه‌وه له نیوان گه‌لانی ژیر ده‌سه‌لاتی ده‌ولت- نه‌ته‌وه بچوکه‌کان، دارماندنی شوناس، کومه‌لگا و فهره‌نگی گه‌لان، دروست‌کردنی پیکهاته‌ی په‌کده‌سته‌کان و کوشتاری گه‌لان به‌ ده‌ستی په‌کدی به‌ که‌لک‌وه‌رگرتن له نه‌ته‌وه‌گه‌راییی، به‌ره‌می مۆدیرنیتیه‌ی سه‌رمایه‌داریه.

له‌م قوناعه‌ی میژوودا، گه‌وره‌ترین دیاری سیسته‌می جیهانی سه‌رمایه‌داری بو‌گه‌لان و نه‌ته‌وه‌کان ته‌نیا شه‌ر و کومه‌لکوژی بووه. شه‌ری نیوان هیژه‌کانی مۆدیرنیتیه‌ی سه‌رمایه‌داری و هیژه‌کانی ده‌سه‌لاتخوازی رۆژه‌لاتی ناوه‌پراست گه‌یشتووته‌ لووتکه‌ و له‌ لایه‌کی دیکه‌وه‌ هیژه‌کانی دیمۆکراتیکی گه‌لانی‌ش به‌ دوا‌ی رپگه‌یه‌ک بو‌ تپه‌ری‌ن له‌وه‌ قه‌یرانه‌ (کائوس) ده‌گه‌رپن‌ که‌ تیک‌رای هه‌ریمه‌که‌ی ته‌نیوه‌ته‌وه. ده‌کرئ بیژین‌ که‌ شه‌ری جیهانی سیپه‌م له‌ئارادایه. ئەم شه‌ره‌ له‌ بواری به‌ری‌نایی و ماوه‌ی‌زه‌مانیدا، له‌ هه‌ر دوو شه‌ره‌ جیهانییه‌کی دیکه‌، قول‌تر و در‌یژ‌خایه‌ن‌تره. ئیمکان و ده‌رفه‌تی خۆنو‌یک‌کردنه‌وه‌ی سیسته‌می جیهانی سه‌رمایه‌داری له‌ هه‌ریمه‌دا ده‌ست‌ناکه‌وی. له‌ پراستی‌دا ئەوه‌ی که‌ رووده‌دا، رزین و پووکانه‌وه‌ی سیسته‌مه. ده‌ولت- نه‌ته‌وه‌کانی ناوه‌ندگه‌رای نه‌ریتیش ئیدی ناتوان‌ در‌یژه‌ به‌ هه‌بوونی خۆیان‌ بدن و ناکارامه‌ بوونیان‌ له‌ هه‌موو کاتیک زیاتر خۆی نیشان‌ داوه. مۆدی‌لی ده‌ولت- نه‌ته‌وه‌ و ریکاره‌کانی نه‌ته‌وه‌گه‌رایانه‌ نه‌ته‌نیا تیک‌خۆشانی گه‌لان و به‌ تابه‌تی گه‌لی کوردیان‌ به‌ ئاکام‌یک نه‌گه‌باندووه، به‌لکوو قه‌یران‌ و کیشه‌کانیان‌ به‌رفراوان‌تر کردووه‌ته‌وه. به‌وه‌ پێیه‌ گه‌لاله‌کردن‌ و کرداری‌کردنی مۆدی‌لیکی دیمۆکراتیکی ئالته‌رناتیف‌ که‌ بتوانی‌ بنه‌سته‌کانی سه‌رچاوه‌گرتوو له‌ ده‌ولت- نه‌ته‌وه‌ تپه‌رپن‌تی، خاوه‌ن‌ گرینگییه‌کی میژووی و ژیانیه‌.

گه‌لی کورد و بزووتنه‌وه‌ شوناسخواز و ئازادخوازه‌که‌ی، سالانیکه‌ له‌پیناو هه‌بوون‌ و ئازادی خۆیان‌ تیک‌خۆشان‌ ده‌که‌ن. به‌ له‌به‌رچاوه‌گرتنی ئەزموونی زۆر و زه‌به‌ندی میژووی خۆی، ده‌ولت- نه‌ته‌وه‌گه‌راییی تپه‌پران‌دووه‌ و به‌

پشتمهستن به رېيازى چارهسهرى نهتهوهيى ديموكراتيک، نالتهرنايتيکي نويى بو چارهسهرى کيشه کومهلايهتى و سياسيهکانى خوئى گهلاله کردووه. چارهسازبوونى پهركالى کونفيدراليايسى ديموكراتيک به تايهت به هوئى تهبايى له گه ل سروشتى پراوپر له جياوازيى کومه لگا، ميژگيئى دهرى سهردهمى ديموكراسى به پيشهنگايهتى گهلى كورده. له سهر ئه و بنه مايه گهلى كورد له روزهه لاتى كوردستان و ئيران، ئه م سيستمه مه وه كوو پركاريكى ديموكراتيک و نادهولهتى، بو چارهسهرى كيشه كانى خوئى و سرجه م جياوازه كانى ناسنامه يى كه له كوردستاندا ده ژين هه لده بژيړئ.

بنه ماكانى سهره كى سيستمى كونفيدراليايسى ديموكراتيک له روزهه لاتى كوردستان به م شپوه يه يه:

۱- دهولهت- نهتهوه و نهتهوه گه رايى، كوسپيكي جدييه له هه مبه ر سه قامگيرى و په ره سه ندى ديموكراسى و ئازادى له ناو كومه لگا دا. به كومه لگا دهقه بووليني كه ته نيا رېگاي گه يشتن به ئازادى و به ئيراده بوونى سياسى و كومه لايهتى، پيكيه ناني دهولهته. به لام ئه و دوخى ئيستاكه ي روزهه لاتى ناوه راست و ئه و قهيرانه ي كومه لگاي جيهانى تووشى بووه، بيكه لكبوون و ناكارامه يى مؤديلى دهولهت- نهتهوه يى سه لماندووه. هيژه كانى هه ژمونيكي سيستمى سه رمايه دارى بو به دهسته ناني زياترين قازانج، به رده وام له سياسهتى دووبه ره كى نانه وه و شه رپه لايساندى نيوان كومه لگاكان كه لكيان وهرگرتووه. مؤديلى دهولهت- نهتهوه به پيكيه ناني كومه لگايه كى يه كده ست، دوژمنى تيكراي جياوازي و جودابوونه كانى نيو كومه لگاكانه. سيستمى كونفيدراليايسى ديموكراتيک له به رانبه ر ئه و دوخه، مؤديليكى نادهولهتى و ديموكراتيکه كه ئازادى و به ئيراده بوونى هه موو جياوازيه كانى كومه لايهتى مه يسه ر ده كات و به تپه راندنى مه نتقى به ژه وه نديخوازي سيستمى سه رمايه دارى، ده بيته هوئى ناشتى و تپه راندنى قهيرانه كان.

۲- پرگالى كونفيدراليايسى ديموكراتيک، سيستمه ميكي ديموكراتيک و نادهوله تپه كه له سهر بنه ماي هاوولاتى ئازاد و يه كسان ده رفهت بو تيكراي چين وتويژ

و جياواييه كانى كۆمەلآيه تى و له سەرەوهى ھەموويان ژنان و جەوانان دەرەخسىنى تا ئەنجومەنە كانى ھاوولالتى ئازاد و يەكسان پىكىنين. ئەم پەرگالە توانست و ھىزى خۆى لە گۆرەپانە كانى كۆمەلآيه تى، فەرھەنگى، ئابوورى، زانستى، ھونەرى، سياسى، پاراستن، ديپلوماتىك و حقووقى دا لە ھىزى جەوھەرى جياواييه كانى ھەيى لە نيو كۆمەلگا وەرەگرى.

۳- پەيوەندىيە كانى كۆنفېدراليزىمى ديمۆكراتىك لەگەل دەولەت، لە پرى فورمولى "دەولەت + ديمۆكراسى" رىكەدەخرى. بنەماى كاركردن لە سەر رىكەوتنىكى بنەرەتتە كە دەولەت و سىستەمى بەرپۆەبەرايەتى كۆمەلگاي ديمۆكراتىك لە سەر قەبوول و رەوايى يەكتەر رىكەدەكەون. سىستەمى كۆنفېدراليزىمى ديمۆكراتىك نە دەولەت رەتدەكاتەو و نە نكۆلى لىدەكات، لە ھەمانكات دا بە ھىچ شپۆەيەك نابى بە پاشكۆى دەولەتەش، بەلكو مۆدلىكە كە ديمۆكراتىزەكردى كۆمەلگا بە بنەما دەگرى.

۴- كەمترىن مەرجى پيوست بو ئەوھى كە كۆنفېدراليسىمى ديمۆكراتىك لەگەل دەولەت لە ژىر چەترىكى سياسى ھاوبەش دا پىكەوە بن، پەسەندكردى ستاتوى (پىگەى رەسمى) خۆبەرپۆەبەرى ديمۆكراتىكە. دەبى ئاماژە بەو بەكەين كە ئامانجى خۆبەرپۆەبەرى ديمۆكراتىك بەشداربوون لە ئەرك و دەسەلاتە دەولەتتە كان دا نىيە، بەلكو پىكەننى بەرپۆەبەرايەتى يان ئۆتۆرىتە ديمۆكراتىكى كۆمەلگا لە چوارچىوھى سنوورەكانى ئىرانە. ئاشكرابە كە گەيشتن بە ستاتۆيەكى بەو شپۆەيە لە رىگاي دەستورىكى بنچىنەيى ديمۆكراتىكەو پىكدى كە خالى پىكەتنى نىوان كۆمەلگاي ديمۆكراتىك و دولەتە، لە دوخىكى جياواز دا، كۆنفېدراليسىمى ديمۆكراتىك بە شپۆەيەكى يەكلەينە (دېفكتۆ) ھەولى بونىدانانى خۆبەرپۆەبەرى ديمۆكراتىك دەدا.

۵- سياسەتى ديمۆكراتىك بە بن ئازادى ژن بەرپۆەناچى، نە دەتوانرى پەرە بە ئاشتى و ئارامى بدرى و نە دەتوانرى پارىزوانى لە ژىنگە بكرى. ژنان وەكوو يەكتىيەكى كۆنفېدراال و بە شپۆەى ئۆتۆنۆم و تايەت بەشدارى كۆنفېدراليسىمى ديمۆكراتىك دەبن و خويان بە رىكخست دەكەن.

6- جەوانان ۋە كوو ھېزى پېشەنگى سىستەم، پۈلئىكى ئەۋتۇيان لە كۈنفېدرايىسىمى دېمۇكراتىك دا لە سەر شائە. جەوانان ھېزىكى دېمۇكراسىخوۋاز و نازادىخوۋازن كە لە پېشخستنى كۆمەلگاي ئەخلاقى و سىياسىدا پۈلئىكى سەرەكى دەگىرن. جەوانان ۋە كوو پېكھاتەي كۈنفېدراپال و بە شىۋەي تۇتۇنۇم لە كۈنفېدرايىسىمى دېمۇكراتىك دا جىگا دەگىرن و خۇيان بەرپىكخستن دەكەن. 7- لە سىستەمى كۈنفېدرايىسىمى دېمۇكراتىك دا كۆمەلگا سەرچاۋەي بېرار ۋەرگرتنە. گىفت وگو، بېرارۋەرگرتن و جىبەجىن كىردنى بېرارەكان لە لايەن ھېزە دېمۇكراتىكەكانى كۆمەلگا و بە شىۋەي ھەلېزاردن پېكدى. دېمۇكراسى بە شىۋەي راستەخوۋ و بە بەشدارى تېكرى جىاۋازىيەكانى ناو كۆمەلگا بە باشتىن شىۋازى خۇي دەخرىتە بوارى جىبەجىن كىردنەۋە. لەم سىستەمەدا كەسى ھەلېزىرداۋ و بەرپۈەبەرەن، تەنبا مافى جىبەجىن كىردنى بېرارەكانى كۆمەلگايان ھەيە.

8- لە سىستەمى كۈنفېدرايىسىمى دېمۇكراتىك دا، بېرارەكان و پەسەندىراۋەكان لە لايەن ئەنجوۋمەنەكانى گوند، ئەنجوۋمەنەكانى ناۋچە، ئەنجوۋمەنەكانى گەرەك و شارەكانەۋە ۋەردەگىرىن. ئەنجوۋمەنەكانى گەل، گرىنگ تىرن و بەمتمانە تىرن ناۋەندى بېرارۋەرگەرتن. بېراركان لە لايەن كۆنسەي بەرپۈەبەرەيەۋە كە نوئىنەرايەتى تېكرى جىاۋازىيەكان لە رۇژھەلاتى كوردستان دەكات، دەخرىنە بوارى جىبەجىن كىردنەۋە.

9- مۇدپىرنىتەي سەرمايەدارى بە كەلك ۋەرگرتن لە سەرمايە، ئەندوستىريالىزم (پېشەسازىگەرايى) و دەۋلەت- نەتەۋەگەرايى، ژىنگەي تىكداۋە. كۈنفېدرايىسىمى دېمۇكراتىك و شىيارانە و ھەستىيارانە مامەلە لە گەل ژىنگە دەكات و ھەۋل دەدا بە شىۋەيەكى ھاۋناھەنگ و تەبا خۇي لە گەل بگونجىن. بە رپى بوۋزاندنەۋەي فەرھەنگى ژىنگەپاريزى لە نىۋ كۆمەلگادا، لە دژى لەناۋبىردن، دەستەبەسەرداگرتن، داگىركارى و قىركىرن تىكۆشان دەكات و ئابوورى و كۆمەلگايەكى ژىنگەپاريز بە بنەما ۋەردەگىرى.

۱۰- کۆنفېدېرالىسىمى دېمۆكراتىك له دژى ههپهشهى ههيزه دهركيهه كان و دهستپوهردانى ههيزه دهسه لاتخوازه كانى ناوخويى (دهستپوهردان و ههپرشى چينه دهسه لاتخوازه كانى نيو كومه لگا)، خاوهن ههيزى پاراستنى جه وههريه. هه ريه كينه يه كى كومه لايه تى نيو سيسته مى كۆنفېدېرالىسىمى دېمۆكراتىك به پيى پره نسيپى گهردوونى پاراستنى جه وههري، خوى ده پاريزى و ئەمه به واتاي ئەرتهش سالارى نييه. ئەگه چى يه كينه كانى پاراستنى جه وههري خاوهن ده سپشخه رين بو پاراستن، به لام له ژير كۆنترۆلى دهزگا و ناوهنده كانى سياسه تى دېمۆكراتىك هه لس و كهوت ده كه ن.

۱۱- سيسته مى كۆنفېدېرالىزىمى دېمۆكراتىك له دژى ئەو تپروائينه يه كه ريز له كومه لگا ناگرى و له هه مان كات دا په وايه تى به تاكگه رايى لىبرال ده دا، تيكوشان ده كات و هاوسه نكى نيوان كومه لگا- تاك به بنه ما ده گرئ.

بەشى يەكەم بنەماوپرەنسىيە كان

خالى يەكەم

ناوى سيستەم:

كۆمەلگاي ديمۆكراتىك و ئازادى رۆژھەلاتى كوردستان- كۆدار

خالى دووھەم

دامەزىنەر:

رېبەر و دامەزىنەرى ئەم سيستەمە، رېبەرى گەلانى كوردستان، عەبدوللا

ئوچالان-۵.

خالى سېھەم

ناوەرۆكى كۆدار:

كۆمەلگاي ديمۆكراتىك و ئازادى رۆژھەلاتى كوردستان- كۆدار، سيستەمىكى

کۆنفیدرالی کۆمه‌لایه‌تییه که له‌سه‌ر بنه‌مای مافی دیاریکردنی چاه‌نوووسی گه‌لان به ده‌ستی خۆیان دانراوه. دیمۆکراسی، ئازادی ژن و ژینگه‌پارێزی به بنه‌ما وهرده‌گرێ. سیسته‌میکی ناده‌وله‌تییه که به‌رێکخستن کردنی کۆمه‌لایه‌تی-سیاسی، فهره‌نگی و دیمۆکراتیکی کۆمه‌لگاگان به بنه‌ما ده‌گرێ. سه‌رجه‌م پێکهاته‌ ئه‌تیککی، نه‌ته‌وه‌یی، ئایینی، ئاینزایی و فهره‌ه‌نگیه‌کان ده‌توانن به شیوه‌ی کۆمون، مه‌جلیس، کۆنگره، ئاکادیمی، سه‌ندیکا، کۆپه‌راتیڤ (هه‌ره‌وه‌زی) و پارتی سیاسی خۆیان به‌رێکخستن بکه‌ن. له سه‌ر بنه‌مای ره‌هه‌نده‌کانی نه‌ته‌وه‌ی دیمۆکراتیک (سیاسی، کۆمه‌لایه‌تی، هاوژبانی ئازاد، ئابووری، حقووقی، فهره‌ه‌نگی، په‌روه‌ده، پاراستنی جه‌وه‌ری و دیپلۆماسی) به‌رێکخستن ده‌کرێ. هه‌لبێژاردن و بپاروه‌رگرتنی دیمۆکراتیکی راسته‌وخۆ له سه‌ر ئه‌ساسی به‌شداري له هه‌موو گۆره‌پانه‌کان دا به بنه‌ما وهرده‌گرێ. پێکه‌وه‌ژبانی تێکپرای جیاوازیه کۆمه‌لایه‌تییه‌کان له سه‌ر ئه‌ساسی ئازادی و یه‌کسانی (به له‌به‌رچاوگرتنی تاییه‌مه‌ندییه‌کانیان) په‌سه‌ند ده‌کات. له چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌کانی کۆمه‌لگای کورد و تێکپرای جیاوازیه‌کانی ئه‌تیککی، نه‌ته‌وه‌یی و ئایینی- ئاینزایی له پو‌ژه‌ه‌لاتی کوردستان، هه‌لو‌بستی ده‌وله‌تگه‌را و نه‌ته‌وه‌گه‌رایانه په‌سه‌ند ناکات و مۆدی‌لی نه‌ته‌وه‌یی دیمۆکراتیک به بنه‌ما ده‌گرێ. بو کۆمه‌لگا‌کانی پو‌ژه‌ه‌لاتی کوردستان، مۆدی‌لی نه‌ته‌وه‌یی دیمۆکراتیک و له‌ده‌ره‌وه‌ی کوردستانیش یه‌کیتی دیمۆکراتیکی گه‌لان و نه‌ته‌وه‌کانی ئێران به بنه‌ما ده‌گرێ.

خالی چواره‌م

ئال:

له سه‌ر زه‌مینیکی سه‌وزدا، دارێک که ناوقه‌ده‌که‌ی قاوه‌یی په‌نگه و لق و گه‌لاکانی له شیوه‌ی خۆره و ئه‌ستیره‌یه‌کی سوور له ناوه‌راسته‌که‌ی دایه وشه‌ی KODAR به په‌نگی سوور له ژێر داره‌که نووسراوه.

خالی پینجهم

بنه ما و پرهنسیه کانی سیسته م:

۱- کۆدار- سهر به خوویی ئیدۆلۆژیک- ریکخستنی و یه کیتی کۆنفیدرالی دیمۆکراتیک به بنه ما ده گری.

۲- له دزی هه موو جوړه چه وساندنه وه و قکردنیکى فهره نگی و جهسته یی تیکۆشان ده کات و خواهن داری له مافی دیمۆکراتیک کۆمه لگا کانی روژه لاتى کوردستان ده کات.

۳- له سهر ئەساسى سهر به خوویی دیمۆکراتیک ریز له میراته ی میژوو یی، فهره نگی و کۆمه لایه تی گه لان ده گری. هه ول ده دا به شیوازی کرداری، مافی خو به ریکخستن کردنی ئازاد و دیمۆکراتیکى گه لی کورد له ده ستووری بنچینه یی ئیران دا جیگیر بکات.

۴- کۆمه لگایه کی هاو به شه که تاک و کۆمه لانی ئازاد به ئیراده ی خو یان پیکیان هیناوه. هیزی یه کانگیر، ئیراده ی ئازادی ئەو تاک و پیکه اتانه یه که بریاریان داوه له ژیر چه تری کۆدار دا کۆبینه وه.

۵- به ریکخستن کردنی کۆمه لگا کان له سهر بنه ما ی "تاک- هاوولاتی دیمۆکراتیکى ئازاد و کۆمۆنال" له چوار چیوه ی مه جلیسه کانی کۆمه لگا دیمۆکراتیکه کان و به پیی توانایی و لیها تووی جه وه هری خو یان پیکدینی.

۶- له به رانبه ر تاکه گه رایى سیسته می سه رمایه داری، پیکه وه ژیانى هاو به ش له هه موو گوړه پانه کاند ا په سه ند ده کا و په ره ی پیده دا.

۷- پارادایمی کۆمه لگای دیمۆکراتیک- ئیکۆلۆژیک له سه ر بنه ما ی ئازادی ژن په سه ند ده کات و په ره ی پیده دا و له دزی هه موو جوړه زهنیه ت و سیسته میکی پیاو سالارانه تیکۆشان ده کات.

۸- ژیانى ژینگه پاریزانه به بنه ما ده گری و به مه به ستی سه قامگیر کردنی ژیانیکى ئیکۆلۆژیک- کۆمه لایه تی تیکۆشان ده کات.

۹- ژیانى ئەخلاقى و سیاسى به بنه ما ده گری و له چوار چیوه ی سیاسه تی دیمۆکراتیک دا هه ول ی به ریکخستن کردنی ئەنجومه نه کان، کۆمۆنه کان، ئاکادیمییه کان و ته عاونیه کان ده دا و له سه ر ئەو بنه ما یه په ره به

خۆبەرپۆه بهری کۆمه‌لگا ده‌دا.

۱۰- له پیناوی پیشخستنی و قه‌بوولاندنی ناسنامه‌ی کوردی له هه‌موو ئاسته‌کانی کۆمه‌لایه‌تی و سیاسی‌دا تیکۆشان ده‌کات. په‌رده‌دان و خاوه‌نداریکردن له مافی هه‌موو ئه‌و گه‌ل و چینه‌نه‌ی له کوردستاندا ده‌ژین و په‌رده‌دانی فهره‌هه‌نگ و په‌روه‌رده به زمانی دایکی و خۆبەرپۆه بهری و خۆبەرپۆه‌کخستن کردنیان به بنه‌ما ده‌گرێ.

۱۱- خۆبەرپۆه بهری ئابووری له سه‌ر ئه‌ساسی چاودێری کۆمه‌لگا به سه‌ر ئابوورییه‌وه به بنه‌ما ده‌گرێ و په‌ره به بازاری ئابووری کۆمونه‌ل ده‌دا و به‌رپۆه‌کخستنی ده‌کات.

۱۲- له چوارچۆیه‌ی پاراستنی په‌وا دا، له دژی کرده‌وه سه‌رکوئکارانه‌کانی ده‌وله‌ت- نه‌ته‌وه وه‌کو وه‌ولدان بۆ قهرکردنی فهره‌هه‌نگی و جه‌سته‌ی گه‌لی کورد و وڵاتی کوردستان و تیکرایی ئه‌و کۆمه‌لگایانه‌ی له کوردستان ده‌ژین، تیکۆشان ده‌کات.

۱۳- له ریی پیکه‌پینانی بنه‌ماکانی کۆنفیدرالیسیمی دیمۆکراتیک، یه‌کیتی و یه‌کگرتوویی کوردستان به ئه‌ساس وه‌رده‌گرێ. کۆنفیدرالیسیمی دیمۆکراتیکی گه‌لانی ئێران به بنه‌ما ده‌گرێ و پیکه‌پینانی کۆنگره‌ی دیمۆکراتیکی رۆژه‌لاتی کوردستان به ئامانجی خۆی ده‌زانن.

۱۴- له ئێران دا، له سه‌ر بنه‌مای سیسته‌می کۆنفیدرالیسیمی دیمۆکراتیک پێز له سه‌رجه‌م گه‌لان و ناسنامه و باوه‌رییه جیاوازه‌کان ده‌گرێ.

خالی شه‌شهم

پیناسه‌ی تاک-هاوولاتی کۆدار:

سه‌رجه‌م ئه‌و که‌سانه‌ی هاوپه‌یمانی کۆدار په‌سه‌ند ده‌که‌ن و له چوارچۆیه‌ی ئامانجه‌کانی دا تیده‌کۆشن، هاوولاتی کۆدارن.

خالی چه‌وته‌م:

سیسته‌می تاک-هاوولاتی دیمۆکراتیک، ئازاد و یه‌کسان:

سه‌رجه‌م هاوولاتیانی کۆدار، ده‌توانن له‌و ماف و ئازادیانی له‌ هاوپه‌یمانیه‌که‌دا ئاماژه‌ی پیکراوه‌ به‌هرمه‌ند ببن. کۆدار و هاوولاتیانی، به‌پرسیاری‌تی به‌رامبه‌ر به‌یه‌کتر و پابه‌ندبوون به‌و پره‌نسیانه‌ی له‌م هاوپه‌یمانیه‌دا ئاماژه‌یان پیکردراوه، وه‌کوو پێوانه‌ی بنچینه‌یی ئه‌خلاق‌یی بوون ده‌بینن. تاک ده‌توانی به‌ شیوه‌یه‌کی گونجاو له‌ته‌ک تایبه‌تمه‌ندییه‌کان، خاوه‌ن زیاتر له‌یه‌ک ناسنامه‌ی هاوولاتی بێ و یا له‌ هاوولاتی‌بوونی کۆدار ده‌رکه‌وی.

به‌شی دووه‌م

ماف و ئازاییه‌ بنماییه‌کان

-خالی هه‌شته‌م

۱- کۆدار رێز له‌ مافه‌کانی دیموکراتیکی ئیتونه‌ته‌وه‌یی و جارنامه‌ی گه‌ردوونی مافی مرۆف ده‌گرێ، پشتیوانیان لێده‌کات و له‌ کاروباری به‌رپه‌وه‌به‌ردنی‌دا په‌په‌ویان لێده‌کات.

۲- هه‌ر تاکیک مافی هه‌یه‌ پارێزوانی له‌ نرخ و به‌هاکان و که‌رامه‌تی مرۆفی خۆی بکات. کۆدار له‌ دژی هه‌ر جوړه‌ ئه‌شکه‌نجه، له‌سێداره‌دان و بێرێزی کردنی‌ک به‌ مرۆف که‌ سه‌رچاوه‌که‌ی زه‌نیه‌تی ده‌وله‌نگه‌را و ده‌سه‌لاتخوازه، تیکۆشان ده‌کات.

۳- له‌ سیسته‌می کۆدار دا هه‌یج که‌س و رێکخراوی‌ک مافی ئه‌وه‌یان نییه‌ به‌ هه‌یج هۆکار و پاساوێک مافی ژیان له‌ مرۆفیک زه‌وت بکه‌ن.

۴- ژنان وه‌کوو تاک- هاوولاتی ئازاد و یه‌کسان، خاوه‌ن مافی سیاسی، کۆمه‌لایه‌تی، فه‌رهنگی و ئابوورین و ده‌توانن به‌ شیوه‌یه‌کی یه‌کسان له‌ ژبانی کۆمه‌لایه‌تی‌دا جیگا بگرن. هه‌روه‌ها مافی دامه‌زراندنی پارتی سیاسی، ته‌فگه‌ر، ناوه‌ند، کۆمه‌له‌ و به‌شداریکردن له‌ هه‌موو گۆره‌پانه‌کانیان هه‌یه‌.

۵- هه‌موو که‌سیک مافی به‌شداریکردنی ئازاد و چالاکنه‌ی له‌ سیاسه‌تی دیموکراتیک دا هه‌یه‌.

۶- نابێ له‌ به‌ر تایبه‌تمه‌ندی و جیاوازی ئه‌تیک، ئایینی، ئاینزایی، فه‌رهنگی،

ناسنامه‌ی کۆمه‌لایه‌تی و په‌گه‌زی بېرېزی به هیچ که‌سیک بکری و یا پیگه‌یه‌کی تاییه‌تی بۆ ته‌رخان دابری.

۷- خۆپاراستنی ره‌وا له به‌رانبه‌ر نزیکایه‌تی ده‌سه‌لاتخوازنه و توندوتیژی له چوارچێوه‌ی ماف و نۆرمه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان دا مافی سه‌ره‌کی هه‌ر که‌سیکه‌.

۸- ده‌بب مافی ئازادی راده‌برین، بیروباوه‌ری، کرده‌وه و خۆبه‌رێکخستن کردن پارێزراو و گارانتی کراو بۆ.

۹- هه‌رهاوولاتی یا هه‌ر کۆمه‌لگه‌یه‌کی کۆدار، مافی ئەوه‌یان هه‌یه‌ به‌ که‌لکوه‌گرتن له‌ رێبازه‌ دیمۆکراتیکه‌کانی وه‌کوو مانگرتن، کۆبوونه‌وه، خۆپیشانان و سه‌ره‌پچی مه‌ده‌نی داوای مافه‌کانیان بکه‌ن.

۱۰- سه‌ره‌جم کۆمه‌له‌ و گرووپه‌ فه‌رهنگی، نه‌ته‌وه‌یی، ئەتیکي، ئەخلاق، ئایینی و ئاینزاییه‌کان مافی خۆبه‌رێوه‌به‌ری و خۆبه‌رێکخستن کردنی دیمۆکراتیک و خاوه‌نداریتی له‌ فه‌رهنگ و په‌ره‌پێدانی کۆمه‌لگای خۆیان هه‌یه‌. هیچ که‌س و گروویک ناتوانی بیروباوه‌ریه‌یه‌کانی خۆی به‌ رێبازی زۆر و گوشار به‌ سه‌ر تاک یان گروویکی دیکه‌دا سه‌پێتی.

۱۱- ژبان له‌ کۆمه‌لگایه‌کی ژینگه‌پارێزدا مافی سه‌ره‌کی و بنه‌رته‌ی هه‌ر تاکیکه‌. هه‌موو که‌سیک ده‌توانی له‌ چوارچێوه‌ی پێداویستییه‌کانی کۆمه‌لگا به‌ مه‌رجی پاراستنی ژینگه‌ و خراب به‌کارنه‌هێنانی که‌لک له‌ سه‌رچاوه‌ سرووشتییه‌کان وه‌رگری.

۱۲- گه‌لان و کۆمه‌لگاکان مافی ئازادانه‌ی چاره‌ی خۆنووسینیان هه‌یه‌. به‌رخۆدانی گه‌لان و کۆمه‌لگاکان له‌ دژی توواندنه‌وه‌ی فه‌رهنگی، کۆمه‌لکوژی و هێرش بۆ سه‌ر نرخ و ده‌سه‌کته‌وه‌کانیان مافیکی ره‌وايه‌.

۱۳- ره‌نجی ده‌ست و بیری هه‌موو که‌سیک پارێزراوه‌ و رێگه‌ به‌ چه‌وساندنه‌وه‌ی نادری.

۱۴- تیکرای هاوولاتیان و گرووپه‌ فه‌رهنگییه‌کان مافی هاوکاری کردن له‌گه‌ل ریکخواه‌کانی دیمۆکراتیکی نیونه‌ته‌وه‌یی و خۆبه‌رێکخستن کردنی خۆیان له‌ سه‌ر بنه‌مای په‌نسییه‌کانی کۆدار هه‌یه‌.

۱۵- هه‌ر ژن و پیاویک خاوه‌ن مافی تیکۆشان له‌ دژی زهنیه‌تی پیاوسالارین

و به نامانجی دامه‌زراندن و پیش‌خستنی کۆمه‌لگایه‌کی ئازاد، یه‌کسان و دیمۆکراتیک خاوه‌ن مافی خۆبه‌رئکستن‌کردن.

۱۶- مندالان مافی ده‌سپێراگه‌یشتنی خزمه‌تگوزاری ته‌ندروستی ده‌روونی و جه‌سته‌ییان هه‌یه. بنه‌ماکانی په‌روه‌رده و پێگه‌یان‌دیان له‌ لایه‌ن بنه‌ماله‌ و رێکخراوه‌ مه‌ده‌نبیه‌کانه‌وه‌ ده‌سنیشان ده‌کرێن. ناسنامه، فره‌نگ و زمانی دایکیان به‌ هه‌چ شتیه‌که‌ نکۆلی لێناکرێ. نابێ بپێزی به‌ که‌رامه‌تیان بکرێن، ناچاری کاری زۆره‌ملی، پێکه‌وه‌نانی ژبانی هاوبه‌ش بکرێن و نابێ بنێدرێن بۆ شه‌ر.

۱۷- هاوولتییانی کۆدار به‌ بێ هه‌چ جیاوازی، ئیمتیاز و هه‌لاوردنیک، مافی به‌هره‌مندی و که‌لک‌وه‌گرتن له‌ هه‌موو ئه‌و حقووقانه‌یان هه‌یه‌ که‌ له‌ هاوپه‌یمانی کۆداردا ئاماژه‌یان پێکراوه‌.

۱۸- جه‌وانان مافی به‌شداریکردنی تیکرای چالاکی و به‌رپوه‌به‌ریه‌کان له‌ هه‌موو بواره‌کانیان هه‌یه.

۱۹- له‌ سیسته‌می کۆدار دا به‌سال‌چوان مافی ژبانیکی به‌که‌رامه‌ت و ئازادیان هه‌یه‌ که‌ تیدا رێز و حورمه‌تی پێگه‌یان له‌به‌رچاو بگیری و ده‌رفه‌تی گواسته‌وه‌ی ئه‌زموونه‌کانی ژبانیان بۆ نه‌وه‌کانی داهاتوو ده‌سته‌به‌ر کرابێ.

۲۰- له‌ سیسته‌می کۆدار دا که‌سانی خاوه‌ن پێداویستی تایه‌ت مافی که‌لک‌وه‌گرتن له‌ هه‌موو خزمه‌تگوزاریه‌ ته‌ندروستی و په‌روه‌رده‌ییان هه‌یه‌ و مافی ئه‌وه‌یان هه‌یه‌ له‌ کۆمه‌لگایه‌کی ئازاد دا به‌ که‌رامه‌ته‌وه‌ بژین.

به شی دووهه م ماف و نازاییه بنماییه کان

-خالی هه شته م

۱- کوّدار پَیز له مافه کانی دیموکراتیکی نیونه ته وهیی و جارنامه ی گهردوونی مافی مروّف ده گری، پشتیوانییان لیده کات و له کاروباری به پَیوه به ردنی دا په پرهویان لیده کات.

۲- هه ر تاکیک مافی هه یه پاریزوانی له نرخ و به هاکان و کهرامه تی مروّقی خوئی بکات. کوّدار له دژی هه ر جوّره ئەشکه نجه، له سیداره دان و بپَیزی کردتیک به مروّف که سه رچاوه که ی زهنیه تی ده وله تگه را و ده سه لاتخوازه، تیکۆشان ده کات.

۳- له سیسته می کوّدار دا هیچ که س و ریکخراویک مافی ئەوه یان نییه به

- هیچ ھۆکار و پاساویک مافی ژیان له مرۆفئیک زهوت بکهن.
- ۴- ژنان وه کوو تاک- ھاوولاتی ئازاد و یه کسان، خاوهن مافی سیاسی، کۆمه لایهتی، فرههنگی و ئابوورین و ده توانن به شیوه یه کی یه کسان له ژیانێ کۆمه لایهتی دا جیگا بگرن. ههروه ها مافی دامه زرانندی پارتی سیاسی، ته فگهر، ناوه ند، کۆمه له و به شدار یکردن له هه موو گۆره پانه کانیا ن هه یه.
- ۵- هه موو که سیك مافی به شدار یکردنی ئازاد و چالاکانه ی له سیاسه تی دیمۆکراتیک دا هه یه.
- ۶- نابن له بهر تایبه ته ندی و جیاوازی ئه تنیکی، ئایینی، ئاینزایی، فرههنگی، ناسنامه ی کۆمه لایه تی و په گه زی بیژزی به ه یج که سیك بکری و یا پێگه یه کی تایبه تی بۆ ته رخا ن دا بنزی.
- ۷- خۆپاراستنی رهوا له به رانه ر نزیکیه تی ده سه لاتخوازنه و توندوتیژی له چوارچۆیه ی ماف و نۆر مه کۆمه لایه تییه کان دا مافی سه ره کی هه ر که سیكه.
- ۸- ده بی مافی ئازادی راده برین، بیروباوه ری، کرده وه و خۆبه رپێکخستن کردن پارێزرا و گاران تی کرا و بی.
- ۹- هه رهاوولاتی یا هه ر کۆمه لگه یه کی کۆدار، مافی ئه وه یان هه یه به که لکوه گرتن له رێبازه دیمۆکراتیکه کانی وه کوو مانگرتن، کۆبوونه وه، خۆپیشاندان و سه ریپچی مه ده نی داوای مافه کانیا ن بکه ن.
- ۱۰- سه رجه م کۆمه له و گرووپه فرههنگی، نه ته وه یی، ئه تنیکی، ئه خلاق ی، ئایینی و ئاینزاییه کان مافی خۆبه رپۆه به ری و خۆبه رپێکخستن کردن دیمۆکراتیک و خاوه ندار تی له فرههنگ و په ره پێدانی کۆمه لگای خۆیا ن هه یه. ه یج که س و گرووپیک ناتوانی بیروباوه ریه کانی خۆی به ر یبازی زۆر و گوشار به سه ر تاک یا ن گرووپیک ی دیکه دا سه یینی.
- ۱۱- ژیا ن له کۆمه لگایه کی ژینگه پارێزدا مافی سه ره کی و بنه رته ی هه ر تاکیکه. هه موو که سیك ده توانی له چوارچۆیه ی پێداویستییه کانی کۆمه لگا به مه رجی پاراستنی ژینگه و خراب به کارنه هینانی که لک له سه رچاوه سرووشتییه کان وه رگری.
- ۱۲- گه لان و کۆمه لگاگان مافی ئازادانه ی چاره ی خۆنووسینیا ن هه یه. به رخۆدانی

گه لان و کۆمه لگاگان له دژی توواندنه وهی فهرههنگی، کۆمه لکوژی و هیرش بو سهر نرخ و دهسکه وته کانیاں مافیکی په وایه.

۱۳- په نجی دهست و بیرى هه موو که سیك پارێزراوه و ریگه به چهوساندنه وهی نادرئ.

۱۴- تیکرای هاوولاتیان و گروهه فه رههنگیه کان مافی هاوکاری کردن له گه ل پیکخواهه کانى دیموکراتیکى نینه ته وهی و خو به ریکهستن کردنی خو یان له سهر بنه مای په نسیپه کانى کۆدار هه یه.

۱۵- هه رن و پیاویک خاوهن مافی تیکوشان له دژی زهنیه تی پیاوسالارین و به ئامانجى دامه زراندن و پشخستنی کۆمه لگایه کی ئازاد، په کسان و دیموکراتیک خاوهن مافی خو به ریکهستن کردن.

۱۶- مندالان مافی ده سپیراگه یشتنی خزمه تگوزاری ته ندروستی دهروونی و جهسته بیان هه یه. بنه ماکانی په روه رده و پیگه یان دیاں له لایه بنه ماله و پیکخواه مه ده نیهه کانه وه ده سنیشان ده کرین. ناسنامه، فه رههنگ و زمانى دابکیان به هه چ شیوه یه ک نکۆلی لیناکرئ. نابئ بی ریزی به که رامه تیان بکرین، ناچارى کارى زۆره ملئ، پیکه وه نانی ژيانى هاوبه ش بکرین و نابئ بنیردرین بو شه ر.

۱۷- هاوولاتیانی کۆدار به بئ هه چ جیاوازی، ئیمتیاز و هه لاواردنیک، مافی به ره مه ندى و که لک وه رگرتن له هه موو ئه و حقووقانه یان هه یه که له هاوپه یمانی کۆداردا ئاماژه یان پیکراوه.

۱۸- جهوانان مافی به شداریکردنی تیکرای چالاکی و به رپوه به رییه کان له هه موو بواره کانیاں هه یه.

۱۹- له سیسته می کۆدار دا به سالچوان مافی ژيانیکی به که رامهت و ئازادیاں هه یه که تیدا ریز و حورمه تی پیگه یان له به رچاو بگیری و ده رفه تی گواسته نه وهی ئه زموونه کانى ژيانیاں بو نه وه کانى داها توو دهسته بهر کرابئ.

۲۰- له سیسته می کۆدار دا که سانی خاوهن پیداو یستی تابهت مافی که لک وه رگرتن له هه موو خزمه تگوزارییه ته ندروستی و په روه رده بیان هه یه و مافی ئه وه یان هه یه له کۆمه لگایه کی ئازاد دا به که رامه ته وه بژین.

به شی سیههم ئه رکه سه ره کییه کان

خالی نۆههم

- هه ر هاوولاتییه کی کۆدار، ئه رک و بهرپرسیاری خاوه نداریکردن له ئازادی و دیموکراسی گه لان و پیتخشستی کۆمه لگای ئه خلاقی- سیاسی به پیتی ئه و بنه مایانه ی له م هاوپه یمانیه دا ئاماژه ی پیکراوه هه یه.

- هه ر هاوولاتییه کی کۆدار، ژیانیکی هاوته ریب له گه ل بنه ما و پره نسیپه ئه خلاقی- سیاسی و کۆمه لایه تییه کان بو خۆی به بنه ما ده گری.

- هه ر هاوولاتییه کی کۆدار به پیتی هیلێ ئازادی ژن خۆی په ره ورده ده کات و به شداریکردن له ژیا نی ئازاد له سه ر ئه و پتوه ر و پتوانه بو خۆی به بنه ما وه رده گری.

- هه ر هاوولاتییه کی کۆدار به له بهرچا وگرتنی ئه وه سه ر دپه ره که "کار،

ئازادىيە"، ژيانى تاكەكەسى و كۆمەلەيتى ھەرۈھە بەشدارى خۆبەخشانە بۆ
 پېشخست و گەشەپېدانی كاروبارى ژيانى بە بنەما دەگرى.
 - ھەر ھاوولاتیيەكى كۆدار فېربوونى زمانى دايك و پەرەدانى بە بنەما
 ۋەردەگرى. لە پېناو ئازادى زمانى دايك، پەرۋەردە و گەشەكردنیدا ھەنگاۋ
 ھەلدەگرى.
 - ھەر ھاوولاتیيەكى كۆدار، بوزاندنەۋە، پاراستن و پېشخستنى نرخە مېژوۋى و
 فەرھەنگىيەكان بۆ خۆى بە بنەما دەگرى.
 - ھەر ھاوولاتیيەكى كۆدار ژيانى خۆى بە پېى زانستى كۆمەلەيتى و
 ژىنگەپارېزانە رېكدەخات.
 - ھەر ھاوولاتیيەكى كۆدار لە كاتى ھېرشى چەكدارى دەرەكى و كۆمەلكوژى
 فەرھەنگى و جەستەيى دا بەشدارى لە ئەركى پاراستنى پەوا دا دەكات و
 خاۋەندارى لە كۆمەلگا و نىشتمانى خۆى دەكات.
 - ھەر ھاوولاتیيەكى كۆدار لە دژى دەستدرېژى بۆ سەر نرخەكانى مروڤايەتى
 تېكۆشان دەكات و لەو پېناۋەدا لەگەل ھېز و كەسايەتییە دېمۆكراتىكەكانى
 جىھانى ھاوكارى دەكا.
 - دەبى ھەر ھاوولاتیيەكى كۆدار، لە سەر بنەماى سىياسەتى دېمۆكراتىك
 لانىكەم ئەندامى كۆمۆنىك بى.
 - بەپېى ئەو تېگەبىشتنەي كە كۆمەلگای تەندروست لە تاكى تەندروست
 پېكىدى، ھەر ھاوولاتیيەكى كۆدار بۆ بەھرمەندى لە ئاگايى و زانستى
 تەندروستى ھەۋل دەدا و بۆ پرەوپېدانی تېدەكۆشى.

به شی چوارهم به ریځخستنکردنی سیستم

-خالی دههم

کۆمونه کان: سیستمی کۆدار، له سهه بناغه ی کاری هاوبه ش و هه ره وه زی پینکها تووه. سیستمی دیمۆکراسی راسته وخۆ و بئ تئوندگیره. له به ریځخستنکردنی تیکرای چین و توئزه کانی کۆمه لگا سه چاوه ده گری. ناوه نده سه ره کییه کانی بپیاروه رگرتن گه ره که کان، شاره کان، گونده کان و یه کینه کانی کاری کۆمۆنالن. کۆمونه کان، یه کینه و بناغه ی کۆمه لگای ئه خلاقى- سیاسین و هه ر تاکتیکی کۆمه لگا ده توانن لانیکه م ئه ندامی کۆمۆنیک بئ و رۆلی تیدا بگیری. هه ر کۆمۆنیک به ریځگای به ریځخستن بوونی کۆنفیدرال په یوه ندى له گه ل کۆمونه کانی دیکه هه یه. بیجگه له وه ده ست نیشان کردنی دهسته ی به ریځه به ری له هه ر کۆمۆنیک دا ئه رکی سه رشانی ئه و کۆمونه یه.

کۆمۆنه کان به تیگه‌یشتن و پشتبه‌ستن به هیزی جه‌وهه‌ری خۆیان، هه‌ول بۆ چاره‌سه‌ری کیشه و گرفته‌کان له سه‌رحه‌م گۆره‌پانه‌کانی سیاسی، کۆمه‌لایه‌تی، فه‌ره‌ه‌نگی، ئابووری، ئاسایش و پاراستنی ره‌وای کۆمه‌لگا ده‌دن. له‌ ریگای خۆبه‌ریکخستن‌کردن له‌و چوارچۆیه‌دا و به‌ پشتبه‌ستن به‌ کۆمۆنی گونده‌کان، گه‌ره‌ک و شاره‌کان، قوتابخانه‌کان، کارگه‌کان، کۆپه‌راتیقه‌کانی (تعاونی) کشتوکال و بازرگانی، هیزی جه‌وهه‌ری خۆیان ده‌خه‌نه‌ خزمه‌ت دا‌بین‌کردنی پێداویستییه‌کانی خۆیان و کۆمه‌لگا‌که‌یان. هه‌ر کۆمۆنیک له‌ ریی هه‌لبژاردنه‌وه‌ ده‌سته‌ی به‌رپۆه‌به‌ری خۆی هه‌لده‌بژێری.

خالی یازده‌هه‌م

به‌ریکخستن‌کردنی شار و ناوچه‌کان:

ئه‌نجومنه‌نی شار و ناوچه‌کان: ئه‌نجومنه‌نی شار و ناوچه، ناوه‌ندی بریاره‌وه‌رگرتنی شار و ناوچه‌کانییه‌تی. به‌ پێی گه‌وره‌یی شار یان ژماره‌ی ناوچه‌کانی، له‌ ژماره‌یه‌ک نوینه‌ری هه‌لبژێردراو به‌ پێی پێویست پینکدێتی. نیوه‌ی ئه‌ندامانی ئه‌نجومنه‌نه‌کان به‌ شیوه‌ی هه‌لبژاردن له‌ نوینه‌رانی گرووپه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان و، نیوه‌که‌ی دیکه‌ی له‌و نوینه‌رانه‌ پینکدێتی که‌ به‌ شیوه‌یه‌کی راسته‌وه‌خۆ له‌ لایه‌ن دانێشتوانی شار و ناوچه‌کان و له‌ ریگای هه‌لبژاردنی گشتیه‌وه‌ هه‌لده‌بژێردرێن. هه‌موو مانگی‌ک کۆبوونه‌وه‌ به‌ ئامانجی بریاره‌وه‌گرتن و هه‌ماهه‌نگ‌کردنی رێبازی به‌کرده‌وه‌یی‌کردنی پرۆژه‌کان و گه‌لله‌ یاساییه‌ پێشنیارکراوه‌کان له‌ لایه‌ن رێکخراوه‌ مه‌ده‌نییه‌کانه‌وه‌ پینکدێتی. مافی بریاره‌وه‌رگرتن بۆ جێبه‌جێ‌کردنی کار و دا‌بین‌کردنی پێداویستییه‌کانی شار و ناوچه‌کانیان هه‌یه. ئه‌نجومنه‌نه‌کان به‌ پێی هاوسه‌رو‌کایه‌تی و به‌شدارێ یه‌کسان، مکانیزمه‌کانی به‌رپۆه‌به‌ری خۆیان بونیاد ده‌نێن. به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی ئه‌نجومنه‌نه‌کان له‌ ریگای هه‌لبژاردنه‌وه‌ دیار ده‌کرێن. به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی له‌ سه‌ر ئه‌ساسی ده‌سته‌ی به‌رپۆه‌به‌ری کار ده‌کات و به‌ پێی په‌رنسیپ و بنه‌ماکانی به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی دیمۆکراتیک خۆی به‌ریکخستن ده‌کات.

-خالی سیزدەھەم

گەلى كورد بىجگە لە پۆژھەلاتى كوردستان لە شوینەكانى دىكەى جىهان
نىشتەجى بوون. گەلى كورد لە ھەر شوینىكى جىهان بە، بەرپكخستنكردى
خۆيان لە چوارچىوھى كۆمۆن، ئەنجوومەنى شار، ناوچە و پارىزگاكان،
دەستەى بەرپۆھبەرى خۆى ھەلدەبژىرى و نوینەرانى خۆى بۆ كۆنگرەى
كۆمەلگای ديمۆكراتىك و ئازادى پۆژھەلاتى كوردستان (كۆدار) دەتيرى.

-خالی چواردەھەم

-كۆنفرانسیۆنە فەرھەنگى و ئەتنىكىيەكان: ھەر ئەتنىك يان گرووپىكى
باوھرى، فەرھەنگى و ئايىنى لە ھەر شوینىكى ولات بە پىي
تايبەتمەندىيەكانى خۆيان، پىكخراوى ديمۆكراتىك و ئازادى خۆيان پىكدىنن
و خۆيان بەرپۆھدەبن. لە ھەمان كاتدا نوینەرى خۆيان بۆ كۆنگرەى كۆدار
دەتيرن.

بهشی پینجه م ئۆرگانه گشتییه گانی سیستم

-خالی پانزدههه م

-کۆنگره ی کۆمه لگای دیمۆکراتیک و ئازادی رۆژه لاتی کوردستان:

۱- کۆنگره سه ره کی ترین سه رچاوه ی بریاره رگرتنی (کۆمه لگای دیمۆکراتیک و ئازادی رۆژه لاتی کوردستان) ه. به پی پی سه سه ندرکراوه گانی هاو په یمانی کۆدار، په یه ره وه ی ناو خۆیی خۆی داده پێژئی و کار و چالاکیه گانی خۆی رینکده خات.

۲- ئەندامانی کۆنگره به پی پی ژماره ی هاو ولاتیانی کۆدار له رۆژه لاتی کوردستان و ده ره وه ی ولات و به له به رچاوگرتنی پیگه ی ریکخراوه دیمۆکراتیکه کان و جیاوزییه فه ره نه نگی و باوه رپییه کان، هه ره دوو سا ل جارێک له لایه ن گه له وه هه لده بژێردرین. له هه لبژاردنه کان دا، به شداری

یەكسانی ژن و پیاو لەبەرچاو دەگیرئ. تەمەنی دەنگدان ۱۶ سأل و تەمەنی
هەلبژاردن ۱۸ سأل. هەلبژاردن بە فەراھەمبوونی هەلومەرجی گونجاو، بە
پنی پەپرەوی بەرپۆهەرایەتی پیکدی. هەلبژاردن لە ژیر چاودیری و بەرپرسیاری
دەستە ی بالی هەلبژاردن دا پیکدی.

۳- کۆنگرە بە بەشداری زۆرینە ی ئەندامان، هەر دوو (۲) سأل جار یک پیکدی.
کۆنگرە لە سەر داوای زۆرینە ی دەستە ی بەرپۆهەری یان نیوہی زیاتری ئەندامانی
بەشداریبوو، بە شیوہی نااسایی پیکدی و یان دەتوانرئ ۶ مانگ دوابخرئ.

۴- کۆنگرە، هاوسەرۆکایەتی کۆدار، دەستە ی سەرۆکایەتی کۆنگرە، ئەندامانی
شورای بەرپۆهەری، دیوانی داد، دەستە ی هەلبژاردن و کۆمیسێۆنە هەمیشەییەکان
هەلدەبژرئ. شیوازی کارکردنی قۆناغی داھاتوو پەسەند و گەلألە دەکات. لەو
چوارچۆنەییەدا پرۆژە پیشنیارەکان هەلدەسەنگینئ و پەسەندیان دەکات. ئەنجامی
کار و تیکۆشانی گۆرەپانەکان و بەشەکانی چالاکسی، لە ریی راپۆرتی دەستە ی
بەرپۆهەری و راپۆرتی کاری دیوانی داد، دەستە ی سەرۆکایەتی کۆنگرە و دەستە ی
هەلبژاردنەوہ پیشکەش بە کۆنگرە دەکرئ و کۆنگرە چاودیری کاری ناوہند و
ئۆرگانەکان دەکات.

۵- دەستە ی سەرۆکایەتی کۆنگرە، لە سی کەس پیکدی کە ئەرکی بەرپۆهەردنی
کۆنگرەیان لە ئەستۆیە و بە دەنگی زۆرینە ی ئەندامانی بەشداریبووی کۆبوونەوہی
گشتی کۆنگرە هەلدەبژیردین. لە هەر کۆبوونەوہیەکی کۆنگرەدا، ئەندامانی
دەستە ی سەرۆکایەتی کۆنگرە بە دەنگدان هەلدەبژیردین.

۶- دەستە ی سەرۆکایەتی کۆنگرە، بەرپرسیاری پیکھیتانی و ریکخستنی تیکرپی کار
و چالاکییەکانی کۆنگرەییە. هەرہا لیستی بەرپۆرەکان بۆ دیوانی داد و دەستە ی
هەلبژاردن و کۆمیسێۆنە هەمیشەییەکان بە ئامانجی هەلبژاردن پیشکەش بە
کۆبوونەوہی گشتی دەکات.

۷- دەستە ی سەرۆکایەتی کۆنگرە، بە شیوہی هاوئاھەنگ لەگەل ناوہندە

په یوه نډیداره کان، کاروچالاکيیه کان به مه به ستي دامه زرانندن و په رهدان به نه جوومه نه کانی گهل له چوارچپوهی پښخستنی سیستمی کونفیدرالېسمی دیموکراتیک رېکده خات و چاوه دپیری نه و کارانه ده کات.

۸- ده سته ی سهر وکایه تی کونگره، به پیکه پنانی کومیسسیونه کانی پپویست، چالاکيیه کانی خو ی نه نجام ده دات. پروژه و گه لاله پښنیارکراوه کان بو کونگره له لایهن کومیسسیونه کانی پیکه اتوو له ۷ تا ۹ که س ناماده و چاودپیری ده کرین.

- خالی شانزده هه م

شورای به رپوه به ری:

۱- هاوسه روکه کانی کونسهی به رپوه به ری (ژنیک و پیاویک) له کوبونوه وه ی گشتی کونگره ی کودار له نیو نه ندامان دا هه لده بژدیرین. هاوسه روکایه تی له ماوه ی نیوان دوو کونگره دا نه رکی ریکخستن و هاوئا هه ننگ کردنی تیکرای چالاکيیه کانی کونسهی به رپوه به ری له سهر شانه و تیکرای بریاره کانی په یوه نډیدار به قوناغه کانه وه، به شیوازی هاوبه ش و هه ماهه ننگ له گه ل کونسهی به رپوه به ری وهرده گری. هاوسه روکایه تی به پی پی پپویستی و نیاز ده توانن له نیو نه ندامانی کونسهی به رپوه به ری جیگری خو یان هه لپژیرن.

۲- کونسهی به رپوه به ری نه رکی به رپوه به ری تیکرای ده زگا، دامه زراوه و کومیته کانی نیو کوداری له سهر شانه و ئورگانی کارگیری سیستمی کوداره، هه روه ها به رپرسیاری جیه جیکردنی سهرجه م گه لاله په سه ندرکراوه کانی کونگره و بریاره کانی ئورگانی داده. سه باره ت به چالاکيیه کانی راپورت پښکه ش به کونگره ده کات و خو ی له به رانه ر کونگره ی به رپرسیار ده بینن. له تیکرای ناوه ند، کومیته و گوږه پانه کانه وه به شیوازیکی ریک وپیک راپورت وهرده گری و به پی پی پپویست رپنمایي و فهران نامه یان بو ده تیری.

۳- کونسهی به رپوه به ری هه ر سی مانگ جاریک به به شداری زورینه ی نه ندامان کوبونوه وه ی خو ی پیکدینن. سهر وکایه تی کوبونوه وه ی کونسهی به رپوه به ری له

ئەستۆي ھاوسەرۆكايەتى دايە. لە سەر داواكارى ھاوسەرۆكايەتى يان يەك لە سەر سېي ئەندامانى كۆنسى بەرپۆبە، كۆبوونەوھەكان پيش يان دوا دەخرين.

۴- كۆنسى بەرپۆبەرى بە پي گۆرەپانەكان و كۆمیتەكان خۆي بەرپۆبەرى دەكات و ئەركى بەرپۆبەرى جيبە جى دەكات. ھاوسەرۆكايەتى بەرپرسیارى ريكخستنى پەيوەندى نيوان گۆرەپان و كۆمیتەكانى لە سەر شانە.

۵- كاتىك لە بەر چەند ھۆكارىك ژمارەي ئەندامانى كۆنسى بەرپۆبەرى كەم بوويەو، كۆنسى بەرپۆبەرى بە دەنگى زۆرينەي ئەندامان، دەتوانى ئەندامى نوئى ھەلبژيرى.

۶- كاتىك كۆنسى بەرپۆبەرى بە پيوست بزاني، دەتوانى بۆ وەرگرتنى پريار سەبارەت بە سياستە سەرەكيبەكان يان دامەزراندنى ناوھند و دامەزراوھى نوئى، گەلەلە پيشنيارىك پيشكەش بە كۆبوونەوھى گشتى كۆنگرە بكات.

۸- كاتى ھاوسەرۆكايەتى نەيانتوانى لە بەر ھەر ھۆكارىك ئەركى خويان پيكبينن، ھەتا كاتى پيكھاتنى كۆنگرە جىگرانى ھاوسەرۆكايەتى بە وەكالەت ئەركى ئەوان رادەپەرينن.

-خالى ھەق دەھەم

شيوەزى بەرپۆبەرى ريكخستکردن:

كۆدار پيئومونى نەتەوھىي ديمۆكراتىك لە پۆرھەلاتى كوردستان، ئيران و دەرەوھە لە گۆرەپانەكانى ئايدۆلۆژىك، سياسى، كۆمەلایەتى، فەرھەنگى، ئابوورى، ديپلۆماسى و پاراستنى رەوا خۆي بەرپۆبەرى ريكخست دەكات. لە چوارچيۆھى سياستەتى ديمۆكراتىك دا، كۆمۆنەكان، مەجلىسەكان، ئاكادىمىيەكان و كۆپەرئايثف (ھەرەوھەزى)كان لە نيۆ كۆمەلگا پەرە پىدەدا. كۆدار بە پي پەرسپەكتيفى نەتەوھىي ديمۆكراتىك و لە سەر ئەساسى كۆمیتەي جياواز لە سەر جەم گۆرەپانەكان دا خۆي بەرپۆبەرى ريكخست دەكات. بە و پيە:

۱- كۆمیتەي كۆمەلایەتى: بەرپرسیارى پيشخستىنى ژيانى ئازاد و كۆمەلگاي ديمۆكراتىكە. پۆرھەيى تايبەتى پەيوەندىدار بە كاروچالاكى گۆرەپانەكانى

ژینگه پاریزی، وهر زشی، کوچبه ری، ناشتی کۆمه لایه تی و به تایه تی ریکخواه کانی کۆمه لگای مه ده نی گه لاله ده کات. کیشه کان چاره سهر ده کات و له پیناو ئه و کاردا پهروه رده به بنه ما ده گرئ. پشتیوانی له و ده زگا و پیکهاتانه ده کات که بو ئه و مه به سه ده دامه زیندراون و هاوکاریمان له گه ل ده کات. به پئی په رسپه کیتی هاوژیانی ئازاد، په کیتیبه کی ئازادانه له په یوه ندی نیوان ژن و پیاو به بنه ما وهرده گرئ و هه ولی دیمۆکراتیزه کردنی بنه ماله ده دات.

۲- کۆمیته ی سیاسی: بهرپرسیاری پیشخستن و په رده دان به چالاکیه سیاسییه کان و سیاسه تی دیمۆکراتیکه له رۆژه لاتی کوردستان و ده روه. په یوه ندی دۆستانه له گه ل ته فگهر و پارتیه سیاسییه کان په ره پیده دا. له ریکای دامه زرانندی کۆمۆن و مه جلیسه کانی گوند، ناوچه و شاره کان ریکگا بو به ریکخستنی دیمۆکراتیک و ریکخواه پیویسته کان خو ش ده کات. سیسته می هاوسه رو کایه تی له به رپوه به رایه تییه هه ریمیه کان و به تایه تی ئه و پارتانه ی که به پئی سیاسه تی دیمۆکراتیک به ریکخستن کراون په ره پیده دا و له و ریکگایه وه به شداری په کسانی ژن و پیاو له هه موو گۆره پانه کان دا ده سه بهر ده کات. سیاسه ت له ژیر هه یمه نه ی ناوه ند و پیکهاته کانی ده سه لاتدارخواز. ده وه له تگه را که له هه موو قوناغه کانی شاره ستانیه ت دا بوونیان هه یه رزگار ده کات و کۆمه لایه تی ده کات. له سه ره ئه و بنه مایه و له گه ل دیمۆکراتیزه کردنی سیاسه ت، کۆمه لگا دیمۆکراتیزه ده کات.

۳- کۆمیته ی ئیکۆلوژی (ژینگه پاریزی): په ره به تیگه بشتنی ئیکۆلوژیک (ژینگه پاریزانه) ده دات و به و پیه به ریکخستن بوونی کۆمه لایه تی پیشده خات. به ریکخستن بوونی کۆمۆنال له شار و گونده کان په ره پیده دا و خو به رپوه به رایه تی کۆمۆنال ده خاته بواری کرداریه وه. چالاکیه پیویست بو به ده سه ته یانی زانست و به ریکخستن بوونی ئیکۆلوژیکایانه ریکده خات و له گۆره پانه کانی ناوخیوی و نیونه ته وه یی دا بو ئه و مه به سه ته هاوکاری پیویست پیشکش ده کات. له گه ل ناوه ند و ریکخواه ئیکۆلوژیکه کان هاوکاری و به کگرتووی پیشده خات و په ره ی پیده دا. له پیناو به هیز کردنی ئه و کار و چالاکایانه پرۆژه ی پیویست پیشکش ده کات.

۴- کۆمیتەى فەرھەنگ و ھونەر: فەرھەنگ لە واتای گشتى خۆیدا، ھەمان "جیھانى واتا، ئەخلاق و ئەستاتیکای (جوانى ناسى) کۆمەلگایە". مۆدېرنیتەى سەرمايەدارى فەرھەنگ و مېژووی نەتەوھکانى پارچەپارچە کردوو و بە ئامانجى بەدەستھێنانى قازانجى زياتر کەلکى لێوھردەگرى. کۆمیتەى فەرھەنگ و ھونەر لە دژى ھەموو ئەو تیکدانانەى مۆدېرنیتەى کاپیتالیسم ئەنجامى داو، تیکۆشان دەکات و پەرە بە فەرھەنگى راستىنى کۆمەلگا دەدات.

۵- کۆمیتەى چاپمەنى و ھاگەیاندن: ھەول بۆ پەرەدان، پشخستن و بەرپشخستن کردنى کاروچالاكى ھاگەیاندن و چاپمەنى دەدات. لە سیاسەتى ھاگەیاندى خۆیدا پارادایمى کۆمەلگای دیموکراتیک- ئیکۆلۆژىک و ئازادى ژن بە بنەما دەگرى. لە دژى پاوانخوازى زانستى دەوھستتەوھ و ھەول بۆ بونىدانانى دیموکراسى دەدات. لە ھەمانکات دا ھەول دەدات زانىارى بە شۆپەھەكى راست بگەيھەنیتە سەرھەم چىن و توێژەکانى کۆمەلگا و ئاگادارىان بکاتەوھ.

۶- کۆمیتەى حقووقى: سیستەمى دادى کۆدار بە پێى بنەما سەرھەکیەکانى حقووقى دیموکراتیک و ئەخلاقى کۆمەلایەتى بەرپشخستن دەکات. سیستەمى دادى کۆمەلایەتى و ناوھندە پەيوھندىدارەکانى بونىدادەنئى. سەبارەت بە تاوانى شەر و بنپن کردنى مافەکانى مرۆف لیکۆلینەوھ دەکات. بۆ چارەسەرى پرسى کورد لە چوارچۆپەوى حقووقى دیموکراتیک، یەکسان و ئازادىخوازانەدا کاروچالاكى دەکات. لەگەل ناوھندە حقووقیەکان و ریکخواھەکانى مافى مرۆف پەيوھندى دەگرى و لەو پیناوەدا کارى ھاوبەش و ھاوکارى پێويست دەکەن.

۷- کۆمیتەى پەرۆھردە: بە پێى رینۆئییەکانى نەتەوھى دیموکراتیک، خۆى بەرپشخستن دەکات. ھەول بۆ بەرفراوان کردنى ریکخواھ پێويستەکان و لە سەرۆھى ھەموویانەوھ دامەزراندنى قوتابخانە و ئاکادېمیەکان دەدات. ئەو ناوھند و ریکخستنانە بە شۆپەھەكى ھاوئاھەنگ لەگەل بنەماکانى نەتەوھى دیموکراتیک پەرە پێدەدات. بەستین بۆ پەرۆھردە بە زمانى کوردى و زمانە دایکیەکانى تر

خۆش دەكات. پرۆژەى پەروەردەى پېويست بۆ تېكپراى چىن و تويزەكانى كۆمەلگا و بە تايبەتى مندالان و جەوانان گەلەلە دەكات و ناوەندگەلى پېويست بۆ ئەو مەبەستە دادەمەزىنى.

۸- كۆمىتەى ئايىن و باوەرپىيەكان: لە بەرامبەر زەھنىيەتى دژە ديمۆكراتىكى دەولەت- نەتەوە كە جىياوازى و جودابوونەكان پەسەند ناكە، تىكۆشان دەكات. لە پىناو خۆبەپرىكخستى كوردنى نازادانەى پەپرەوانى ئايىن، ئايىنزا و ئەندامانى گرووپە كۆمەلەپەتتەكان و بەشدارى يەكسانيان لە هەموو گۆرەپانەكانى ژيان دا كار و خەبات دەكات. لە نيوان گرووپە كۆمەلەپەتتەكان دا، ناوەندەكانى پېويست بە پىي زەھنىيەتى نەتەوەى ديمۆكراتىك پەرە پىدەدات و هەلومەرجى هاوكارى لە نيوانياندا خۆش دەكات.

۹- كۆمىتەى ئابوورى: سىستەمى ئابوورى و سىياسەتى مالى كۆدار دادەپرىژى و دەپخاتە بوارى كردارىيەو. بە پىي زەھنىيەتى ئابوورى تىكۆلوژىك، كۆمۆنال و ديمۆكراتىك لە پىناو پەرەدان بە ئابوورى گرووپە كۆمەلەپەتتەكان ئاكادىمى ئابوورى دادەمەزىنى. بۆ پىشخستى ئابوورى كۆمەلەپەتتەى و داينكردى پىداويستىيەكانى كۆمەلگا هەولى دامەزراندنى كۆمەلەكانى هەرەووزى بەرھەمەپىنان، دابەشكردن و گواستەو دەكات.

۱۰- كۆمىتەى دىپلۆماسى: بە ئاراستەى سىياسەتەكانى كۆدار كار و چالاكى دىپلۆماتىك ئەنجام دەدات. دىپلۆماسى نەتەوەىي ديمۆكراتىك كەرەستەپەكە بۆ پەردان بە ئاشتى، پىكەوە ژيان و دانوستاندنى ئەخلاقىيەنى نيوان كۆمەلگاكان و كار بۆ چارەسەرى كىشەكان دەكات. هەلگىرى پەيام و ئەركىكە كە لە بەرزترىن ئاست دا نوپنەراپەتى نرخە ئەخلاقى و سىياسىيەكان دەكات. لە مژارى بەرفراوانكردن و هەمىشەپىيكردى پەيوەندى دۆستانە و پەردان بە قۆناغى قازانچەپەتتەى هاوبەش لە نيوان گەلانى دراوسى دا پۆلىكى گرینگ دەگىرى. هىزى بونىادنانەوەى كۆمەلگەهاوبەشەكان و سازدانى سەنتىزەگەلىك لە كۆمەلگاكان لە بەرزترىن ئاست داپە. لە پىناو چارەسەرى كىشەى كورد

له ئاستی رۆژه‌لاتی ناوه‌پراست له‌گه‌ڵ ده‌وله‌ته‌کان، پارتە سیاسییەکان، هێزه‌ سیاسی و مه‌ده‌نییه‌کان، ناوه‌نده‌کانی حقووقی و ... دیپلۆماسی ده‌کات.

۱۱- کۆمیتە‌ی پاراستنی ره‌وا: خۆی له‌ به‌رامبه‌ر پاراستن و خاوه‌نداریکردن له‌ ئازادی و مافه‌ دیمۆکراتیکه‌کانی گه‌لانی کوردستان به‌پرسیار ده‌بینی. له‌ سه‌ر بنه‌مای ئه‌و راستیه‌ی که کۆمه‌لگا ده‌توانی به‌ باشترین شیوه‌ ئاسایشی خۆی به‌پاریزی و پێداویستییه‌کانی خۆی چاره‌سه‌ر بکات، له‌ به‌رامبه‌ر سیاسه‌ته‌کانی نکۆلی و له‌ناوبردنی ده‌وله‌ته‌کان و هێزه‌ ده‌سه‌لاتخوازه‌کان له‌ دژی کۆمه‌لگای کوردستان هه‌ولی پێکهێنانی سیسته‌می پاراستنی جه‌وه‌هه‌ری کۆمه‌لگا ده‌دات. له‌ تیکرایی چالاکییه‌کانی دا هێلی پاراستنی ره‌وا به‌ بنه‌ما ده‌گرێ و هه‌لۆیستی پاراستنی ناسنامه‌ی ئازادی کۆمه‌لگای دیمۆکراتیکی کوردستان نیشان ده‌دا. له‌و چوارچێوه‌یه‌دا په‌روه‌رده و خۆبه‌ریکخستن له‌ نێو کۆمه‌لگا دا په‌ره‌ پێده‌دا. یه‌کینه‌کانی پاراستنی رۆژه‌لاتی کوردستان (-Yekîneyên Rôjhilatê Kurdistan) و هێزی پاراستنی ژنان (HPLHêzên Parastina Jin) به‌پاره‌کانی خۆیان له‌ کۆنفرانسه‌ تایبه‌ته‌کانی خۆیان دا وه‌رده‌گرن. هێزی پاراستن له‌ سیسته‌می کۆدار دا خاوه‌نی ریکخستنێ تایبه‌ت به‌ خۆیه‌تی. به‌ رینگای ناوه‌ندی کۆمیتە‌ی پاراستنی ره‌وا له‌گه‌ڵ ناوه‌ند و تۆرگانه‌کانی دیکه‌ په‌یوه‌ندی ده‌گرێ. چالاکییه‌ نێوخۆییه‌کانی به‌ پێی په‌یوه‌ و پرۆگرامی خۆی ریکده‌خات. له‌ چالاکییه‌کانی په‌یوه‌ندی‌دار به‌ پاراستنی ره‌وا، فه‌رمان و رێنۆینی له‌ هاوسه‌رۆکابه‌تی کۆدار وه‌رده‌گرێ.

۱۲- کۆمیتە‌ی به‌ریکخستنکردنی بنه‌ماله‌ی شه‌هیدان: به‌ریکخستنکردنی بنه‌ماله‌ی شه‌هیدانی تیکۆشانی ئازادیخوازان له‌ رۆژه‌لاتی کوردستان وه‌کوو به‌رپرسیاریتی سه‌ره‌کی خۆی ده‌بینی. به‌ رینگای په‌یوه‌ندی‌گرتن له‌گه‌ڵ بنه‌ماله‌ی شه‌هیدان هه‌ولی به‌ریکخستنکردنیان ده‌دات و له‌ کار و چالاکییه‌کاندا به‌شداریان پێده‌کات.

به‌شى شه‌شەم سىستەمى بەرپەكخستن كەردنى ديمۆكراتىك

-خالى ھەژدە ھەم:

كۆمەلگەي ژنانى ئازادى پۇژھەلاتى كوردستان "KJAR" سىستەمى چەترئاسايى كۇنفىدېرال و ديمۆكراتىكى ژنانى پۇژھەلاتى كوردستانە كە بە پىي ئازادى ژن، ئازادى كۆمەلگە دەستە بەر دەكات.

سىستەمى كۇنفىدېراللى كۆمەلگەكانى ژنانە كە بە شىوازىكى چەترئاسا لە گۆرەپانەكانى ئايدۆلۆژىك، سىياسى، كۆمەلەيەتى و فەرھەنگى دا پۆلى پىشەنگايەتى دەگىرئى. بە شىوھى ئۆتۆنۆم و خۆسەر لە ناوھندى كۆمىتەكان و ئۆرگانە سەرەكبيەكانى كۆداردا جى دەگىرئى و خۆي بەرپەكخستن دەكات. ھىللى ئازادى ژن دەكاتە بناغەي تىكپراي كار و چالاكبيەكانى و ھەول بۆ بەرپەكخستن كەردنى خۆسەرى ژنان دەدات و بەو شىوھىە لە كۆمەلگەي

دیمۆکراتیک و ئازادی پوڤه لاتی کوردستان دا پوڤی پیتشه نگایه تی هزری و کرداری ده گپیری. به ئاراسته ی بونیدانانی کۆمونه کان، نه نجومه نه کان، سه ندیکانان، ههروه زبیه کان، مه جلیسه کان و کۆمیته کان ی ژنان له هه موو گۆره پانه کان ی کۆمه لگا دا په ره به تیکۆشانی ئازادیخوازانه ده دات. نه دنامانی که ژار هه م له به رانه ر ئۆرگانه کان ی خویان و هه م له به رانه ر پیکه خستن و ناوه نده کان ی په یوه نیدار به کۆدار که تیدا چالاکن، به رپرسیارن. که ژار وه کوو پیکهاته یه کی کۆنفیدرآل له به رامبه ر سیسته می کۆدار دا به رپرسیاره .

- خالی نۆزده هه م:

کۆمه لگای جه وانانی پوڤه لاتی کوردستان "که جه ره -KCR"

کۆمه لگای جه وانانی پوڤه لاتی کوردستان:

پیکه خراوی چه تر ئاسای کۆنفیدرآل دیمۆکراتیکی جه وانانه که تاکه کان و گروپه جیاوازه کان کۆده کاته وه لای یه ک و پوڤی پیتشه نگایه تی کۆدار ده گپیری. سه ره جم جه وانان له هه ر شوینیکی ئیران، کوردستان و ده ره وه ی ولآت ده توانن وه کوو تاک، گروپ یان کۆمه لگا به شداری تیدا بکه ن. له تیکه پای گۆره پانه کۆمه لایه تیه کان، بو جبه جیکردنی پوڤه کان ی خۆبه پوڤه به ری جه وانان، په ره ورده و به ریکه خستنکردن به بنه ما ده گری. له دژی په گه زگه رای، پیواسالاری، پیرسالاری، ده سه لاتخوازی و له خۆنایه بونی فه ره نه گی جه وانانی کورد تیکۆشان ده کات. که جه ره به هاوئا هه نه گی له گه ل به رپوڤه به ری ئۆرگان و گۆره پانه کان ی کۆدار به شیوه ی خۆسه ر خۆی له هه موو ناوه نده کان دا به ریکه خستن ده کات. به رزترین ئۆرگانی به رپاره رگرتنه که ی کۆنگره یه و ئۆرگانی به رپوڤه به رییه که ی، کۆردیناسیۆنه. نه دنامانی، هه م له به رامبه ر ئۆرگانه کان ی خویان و هه م له به رامبه ر ئۆرگانه کان ی کۆدار به رپرسیارن.

- خالی بیسته م:

ئا. پارته ژبانی ئازادی کوردستان (په ژاک)

(PARTIYA JIYANA AZAD A KURDISTAN(PJAK

په ژاک که له سیستمی کونفدرالی کودار دا پوډلی پيشه نگاهی ته ده گیری، به پتی رنویښه کانی نه ته وهی دیموکراتیک بهرپرسیاری په رهدان به ژیانی نازاد و سیاسه تی دیموکراتیکه. له پیناو چاره سهری پرسی کورد و گهلانی دیکه ی نیشته جی له تیران، تیکو شانی خو ی ده سته پکوردوه و چاره سهری نه ته وهی دیموکراتیک وه کوو باشتین ریگه چاره ده بینتی. په ژاک، پارادایمی کومه لگای دیموکراتیک. تیکو لوژیک و نازادی ژن به بنه ما وهرده گیری. هه موو هیزی خو ی له پیناو بونیادنانی نه ته وهی دیموکراتیکی کورد و به ده سته پینانی ستاتوی خو به پتوه بهری دیموکراتیک به کار ده بات.

ب. پارت و ریگخستنه سیاسییه کان:

- ۱- پارتیه سیاسییه کان به شیوهیه کی نازادانه داده مزیندیرین و بنه ماکانی دامه زرانندن و کار و چالاکیان به پتی په پیره و پروگرامی ناو خو یی ریگده خهن. نه گهر پارتیک ده قی هاو په یمانی کودار له بهرچاو نه گیری، کودار هیچ بهرپرسیارییه کی له بهرامبهر سیاسه ته کانی نییه.
- ۲- ده بی تیکرای په پیره و پروگرامی پارتیه سیاسییه کان به شیوهیه کی پروون بو گهل باس بکرین. نه و پارتانه ی قکردنی جه سته یی- فرهه نگی، فاشیزم، دیکتاتور ی و توندوتیژی، په وای ریگه پییدراو ده بینن، په وایه تییان نییه.

خالی بیست و یه که م:

دامه زراوه و نه جوومه نه کان:

به نامانجی چاره سهری کینشه کومه لایه تییه کان له ریگای په رهدان به دیموکراسی، مافی مروف و پاراستنی ژینگه و تیکوشان له دژی قهیرانه کومه لایه تییه کانی وه کوو هه ژاری، فه حشا و گیروده بیوون به ماده هو شبه ره کان دامه زیندراوه. به پتوه بردنی کارامه و به جیتی ریسا دیموکراتیکه کان له کاتی گونجاو دا به بنه ما وهرده گیری.

خالی بیست و دووهم:

یہ کیتیہ کان:

دہ توارنی یہ کیتیہ کانہ بہرہ مہینان، بہ کار بردن، پاراستنی ژینگہ، ژنان،
جہوانان، شارداریہ کان و ہر گورہ پانیکی ژیانہ کومہ لایہ تی دامہ زرنی
و پورہ یان پیدریٹ. ئەم یہ کیتیہ کانہ لہ روشی ناٹاسای دا وہ کوو ہیژی
راویژکار پوولی خویان دہ گیرن.

خالی بیست و سہم:

سہ ندیکا و ہرہ وہ زیہ کان:

دامہ زاوہ گہ لیکی دیموکراتیکین کہ دہ ولہ تگہ را و دہ سہ لاتگہ را نین: لہ سہر
بنہ مای پروانگہ ی «سہ ندیکایی و ہرہ وہ زی دیموکراتیک و نازاد» کار دہ کەن و
ہہ ول بۆ ریکخستنی کار و بہرہ مہینان دہ دہن. سہ ندیکا کان، ناوہ ندگہ لیکن
کہ بۆ پورہ دان بہ زہنیہ تی ئابووری دیموکراتیک و ٹیکولوزیک پیشہ نگاہیہ تی
دہ کەن. بہ بونیادانی ریکخستنی دیموکراتیک لہ گورہ پانہ کانہ ئابووری، بہ
ٹیش و کار لہ ناراستہ ی پیکھاتی زہنیہ تی کومہ لگای دیموکراتیک بہ شدار
دہ کەن. یہ کینہ کانہ چالاکی ئابووری دادہ مہ زرنین و ہانیان دہ دہن. بۆ
دامہ زراندن و پورہ دان بہ فیدراسیونی دیموکراتیکی کار، ہہ ول دہ دہن. لہ گہ ل
ہیژہ نیونہ تہ وہیہ کانہ کار و زہمہ تکیشان ہاوارہ دہ کەن و چالاکی
ہہ ریٹی و نیونہ تہ وہیہ ئەنجام دہ دہن و ریکخراوہی ہاوبہ ش دادہ مہ زرنین.

به شی حه و ته م سیسته می ئابووری و دارایی

- خالی بیست و چواره م:

۱- کۆدار به ئامانجی گه شه دانی ئابووری کۆمه لایه تی، «کۆمۆن، ئاکادیمیایکانی ئابووری، هه ره وه زییه جیاوازه کان و ناوه نده کانی ئابووری- ئیکۆلۆژیکی و لامده ره وه ی پئویسته یه سه ره کییه کانی کۆمه لگا» داده مه زینئی و به ریکه خسته تیان ده کات.

۲- گرینگیه کی ئه و ته به نرخه کانی ژیا نی دیمۆکراتیک و کۆمۆنال ده دات، له هه موو شوینیک په ره یان پیده دا و به تایه تی مۆدیلی ئابووری کۆمۆنال له گونده کان ده خاته بواری کردارییه وه.

۳۔ بايەخ بە ھونە مېژوو يە كانى ئابوورى بە كۆمەل دەدات و بۆ
بلاو بوونە ھەي مۆدېلى ئابوورى كۆمۆنال و ئېكۆلۇژىكى نوئى ھەول
دەدات.

۴۔ لە مۆدېلى ئابوورى كۆمۆنال دا، بازارى كۆمەل يە تى بە دوور لە
سوود پەرتى باو لە سيستەمى سەرمایە دارىدا بە بنەما دەگرئ.

۵۔ بە ئاراستەي پەرەدان بە ئابوورى كۆمۆنال چەمكە كانى پەنچ،
كار، تېكنۆلۇژى، بازىرگانى، پېشە سازى، ركابەرى، بازار، پارە، دارايى،
بودجە، باج، سيستەمى بانكى و تاپوۆ تايەت بە پېى جە ھەرى
كۆمەلگاي ئە خلاقى- سياسى و خۆبەرىو بە رايە تى ديمۆكراتىك
دادەرىژىتە ھە.

۶۔ ئەگەر دەولەت لە گەلى رېكبە ھەي، پېوانى دەولەت +
ديمۆكراسى بە مەبەستى خۆبەرىو بە رايە تى ئابوورى بە بنەما دەگرئ.
بە پېى ئەو بنەما يە پەيوەندى ئېوان ئابوورى ديمۆكراتىك و
كۆمۆنال لە گەل ئابوورى و سەرمایە ي باو دەسنىشان دەگرئ و
پېوەر و پېوانە پېويستە كانى بۆ گەل ئە دەگرئ.

بهشی هه شتەم سیستەمی دادی کۆمه لایه تی

خالی بیست و پینجەم

سیستەمی دادی کۆمه لایه تی له سه ره جه م گۆره پانه کانی ژیا نی له کۆمه لگای دیمۆکراتیک و ئازادی رۆژه لاتی کوردستان، خۆی به ریکه خستن ده کات و سیستەمی دادی کۆمه لایه تی بونیاده نی. دیوانی داد، کاره کان به پپی بنه مای کۆمه لگای دیمۆکراتیک و ئازاد راده په رینئ. دیوانی داد، ناوه ندی بریاردان نییه، به لام سه به ارت به هیندئ سکا لا و سه رلیدان که پپویستی به چاره سه ری هه بن، ده توانئ بریار بدات. به ره له بریار دان، رۆلی دیوانی

داد ئەو ھەيە كېشەكان بە پىڭگاي لىڭكىڭەيشتن و ئاشتى چارەسەر بىكات و لايەنەكان پىڭكەوھە ئاشت بىكاتەوھە. ھەروھە بەرپرسىارى چارەسەرى كېشەكانى نىوان دامەزراوھەكانى كۆدارە. لە چوارچىوھە كاروچالاكىيەكانى دا ئەركى ئەوھەيە كە خاوندارى لە پەپىرەو و بنەما سەرەكىيەكانى كۆدار بىكات و بۆ ئەوھەي ھاوپەيمانى كۆدار بە شىوھەيەكى راست بىكەوئىتە بوارى كىردارىيەوھە چاودىرى ھەموو گۆرەپانەكان بىكات. ئەندامانى ديوانى داد لە كۆنگرەي كۆدار دا ھەلدەبژىردىڭن و ژمارەي ئەندامانى ھەر رىڭخراوھەيەكى ديوانى داد پەيوھەستە بە نىازەكانى ئەو گۆرەپانەي كە تىيدا بەرپرسىارن. ئەگەر لە شوئىڭ دا كۆمىتەي داد بە ھەر ھۆكارىڭ دانەمەزرىندرابىڭ، بەرپوھەبەرايەتى، كارگرووپىڭ بۆ راپەراندىنى كارەكان دەسنىشان دەكات. ئەندامانى ديوانى داد لە دەرەوھەي كۆنگرەش لە لايەن مەجلىسەكانى گەلەوھە لە ھەرىمە جىاوازەكان ھەلدەبژىردىڭن و لە ئەگەرى نەبوونى مەجلىسى گەل دا، لە لايەن دامەزراوھە دىمۆكراتىكەكانى خەلكەوھە ھەلدەبژىردىڭن كە وئىراي پاراستنى خۆسەرى خۆيان، بەرانبەر كۆدار بەرپرسىارن.

به‌شی نوهم

حوکمه‌ها و به‌شه‌کان

-خالی بیست و شه‌شه‌م

برپاره‌کانی په‌یوه‌ندی‌دار به‌شه‌ر و ناشتی:

۱- له‌ئه‌گه‌ری هه‌پرسی چه‌کداری بو‌سه‌ر کو‌مه‌ل‌گای دیمۆکراتیک و ئازادی پو‌ژه‌ه‌لاتی کوردستان، چه‌وساندنه‌وه‌ی سیاسی کوردستان، چه‌وساندنه‌وه‌ی ئابووری کو‌مه‌ل‌گا و قه‌رکردنی فه‌ره‌ه‌نگی و جه‌سته‌یی، پێویسته‌ برپاری شه‌ر له‌سه‌ر بنه‌مای پاراستنی ره‌و‌ادات.

۲- له‌ئه‌گه‌ری روودانی ره‌وشی نائاسایی ئه‌منیه‌تیدا، جقاتی گشتی کو‌نگه‌ری کو‌دار ده‌توانی به‌ده‌نگی زۆرینه‌ی ریژه‌یی به‌شداربووان برپاری شه‌ری پاراستن به‌تاد.

۳- له‌کاتی شه‌ر دا، له‌سه‌ر ئه‌ساسی چاره‌سه‌ری پرسى کورد به‌رپایزی

دیمۆکراتیک، هه‌وڵ بۆ راگه‌یاندن ئاگر به‌ست و پینکھاتنی ناشتی ده‌دری. ٤- له‌ ته‌گه‌ری نه‌بوونی ئیمکانی کۆبوونه‌وه‌ی جفاتی گشتی کۆنگره‌ی کۆدار دا، له‌ مژاره‌کانی په‌یوه‌نیدار به‌ کۆمه‌لگای دیمۆکراتیک و ئازادی رۆژه‌لاتی کوردستان دا، دیوانی سه‌ررۆکایه‌تی کۆنگره، که‌ژار، په‌ژاک، که‌جه‌ره، کۆنسه‌ی به‌رپۆه‌به‌ری کۆدار و کۆمیته‌ی پاراستنی ره‌وا پینکه‌وه ده‌توانن بریاره‌کانی شه‌ر و ناشتی و واژۆکردنی رینکه‌وتننامه‌ی دوولایه‌نه‌ ئه‌نجام به‌دن و مافی بریاره‌گرتن و به‌کرداری کردنی ئه‌و بریارانه‌یان به‌ شیوه‌یه‌کی به‌کسان له‌گه‌ڵ جفاتی گشتی هه‌یه.

-خالی بیست و چه‌فته‌م

بنهما و پرهنسیبه‌ دیمۆکراتیکه‌کان:

١- سیسته‌می کۆدار له‌ سه‌ر کۆله‌که‌کانی پینخشتن و په‌ره‌دان به‌ کۆمه‌لگای دیمۆکراتیک راوه‌ستاو. له‌و سۆنگه‌یه‌وه، دامه‌زراندن و گه‌شه‌پێدانی مه‌جلیسه‌کان، رینکخستنه‌کان، دام‌وه‌زگا و دامه‌زراوه‌ هه‌ریمییه‌کان له‌ هه‌موو گۆره‌پانه‌کان دا به‌ مه‌رجیک بریاره‌کانی هه‌ر یه‌که‌ له‌وانه‌ زه‌ره‌ر له‌ پینکھاته‌ی گشتی کۆمه‌لگانه‌دا، رینکه‌پێدراوه.

٢- تیکرای ئه‌ندامانی ئۆرگانه‌کانی به‌رپۆه‌به‌ری له‌ پین هه‌لبژاردنه‌وه‌ دیار ده‌کری. تیکرای به‌رپۆه‌به‌رییه‌ هه‌لبژێردراوه‌کان، له‌ لایه‌ن ناوه‌نده‌کانی چاودیری ئه‌و جفاتانه‌ی ده‌نگیان پێدان، له‌ ته‌گه‌ری پینکته‌هینانی ئه‌رکه‌کانیان دا ده‌توانی به‌ پرپرسیاریان لێوه‌گیرێته‌وه.

٣- سیسته‌می هاوسه‌رۆکایه‌تی وه‌کوو بنهمایه‌کی به‌کسانی (به‌ له‌به‌رچاوه‌گرتنی تایبه‌تمه‌ندییه‌کان) ژن و پیاو په‌سه‌ند ده‌کات.

٤- له‌ هه‌موو گۆره‌پانه‌کان دا، به‌شداری یه‌کسانی ژن و پیاو به‌ بنهما ده‌گیری. ٥- له‌ پرۆسه‌ی بریاره‌گرتن و جیه‌جیکردن دا، خۆسه‌ری و خۆبه‌رپۆه‌به‌ری ژنان، جه‌وانان، جیاوازییه‌ ته‌تیک، فه‌زه‌نگی و باوه‌رییه‌کان وه‌کوو بنهمایه‌کی سه‌ره‌کی په‌سه‌ند ده‌کات.

٦- تیکرای کۆمیته‌ و ناوه‌نده‌کان، وه‌لامده‌ره‌وه‌ی ره‌خنه‌ و پینشنامه‌یه‌کانی کۆمه‌لگای ده‌بن و گه‌ل له‌ چۆنیه‌تی کار و چالاکییه‌کانیان ئاگادار ده‌کهنه‌وه.

۷- له کۆمه‌لگای دیمۆکراتیک و ئازادی پۆژیه‌لاتی کوردستان دا، به‌رزترین ئاستی بریاره‌رگرتن، گه‌ل بۆ خۆیه‌تی و کۆمیته‌کان و ناوه‌نده‌کانی جێبه‌جێکار ناچارن که بریاره‌کانی مه‌جلیسه‌کانی گه‌ل بخه‌نه‌ بواری کردارییه‌وه.

۸- له کاتیک دا یاساکان، بریارکان و په‌یره‌وه ناوخواه‌یه‌کانی په‌سه‌ندکراو له لایه‌ن کۆمیته‌یان ریکخوا‌پیکه‌وه له‌گه‌ل هاوپه‌یمانی کۆدار ناکوک بۆ، متمانه‌ی جێبه‌جێکردنی نییه‌.

۹- تیک‌پرای کۆمیته‌کان، ناوه‌نده‌کان و ئۆرگانه‌کان له‌ پرسی میکانیسیمی راپۆرت و پێنۆتییه‌وه له‌ نیو هاونا‌هه‌نگی و یه‌کتیتی دا ده‌بن. هه‌روه‌ها له‌ به‌شداری دیمۆکراتیک دا، ده‌سپێشخه‌ری تاکه‌که‌سی و گرووی به‌ بنه‌ما ده‌گیرێ.

-خالی بیست و هه‌شته‌م

په‌نسییه‌کانی گۆرانکاری له‌ هاوپه‌یمانی دا:

له‌ سه‌ر داوای هاوسه‌رۆکایه‌تی کۆدار، کۆنسه‌ی به‌رپۆه‌به‌ری و دیوانی کۆنگره‌ی کۆدار یان له‌ سه‌ر داوای یه‌ک له‌ سه‌ر سی‌ ئه‌ندامانی جقاتی گشتی ده‌توانرێ گه‌ل‌له‌ پێشنیار بۆ گۆرانکاری له‌ هاوپه‌یمانی کۆدار دا پێشکه‌ش بکری. پێشنیاره‌کان له‌ لایه‌ن جقاتی گشتی کۆنگره‌وه هه‌لسه‌نگاندنی له‌ سه‌ر ده‌کرێ و ده‌بۆ له‌ لایه‌ن نیوه‌ی زیاتری ئه‌ندامانی جقاتی گشتیه‌وه په‌سه‌ند بکری.

ده‌سته‌ی هه‌لبژاردن:

ده‌سته‌ی سه‌رۆکایه‌تی کۆنگره‌، لیستی ئه‌ندامانی ده‌سته‌ی هه‌لبژاردن که له‌ سێ که‌س پێکهاتوووه بۆ په‌سه‌ند کردن پێشکه‌ش به‌ جقاتی گشتی کۆنگره‌ ده‌کات. ده‌سته‌ی هه‌لبژاردن، به‌رزترین ئۆرگانی پلان‌دانه‌ر، به‌رپۆه‌به‌ر و جێبه‌جێکاری هه‌لبژاردن و گشت‌پرسییه‌. کار و چالاکییه‌کانی به‌ پێی په‌یره‌وی ناوخوا و یاسا په‌سه‌ند کراوه‌کان راده‌په‌رێنێ. بۆ لیکۆلینه‌وه له‌ ناره‌زایه‌تییه‌کان سه‌باره‌ت به‌ هه‌لبژاردن، دامه‌زراره‌ی پێویست داده‌مه‌زرێنێ. ده‌سته‌ی هه‌لبژاردن، له‌ دوا‌ی لیکۆلینه‌وه له‌ ناره‌زایه‌تییه‌کان بریاری کۆتایی ده‌دات. سه‌باره‌ت به‌ مژارگه‌لیکی ژبانی که په‌یوه‌ندی به‌ کۆمه‌لگای کوردستانه‌وه

هه‌یه، گشت‌پرسی ئەنجام دەدات. گەر له هه‌ندی بێرێار دا له نیوان پێکخراوه هه‌ریمییه‌کان و کۆمه‌لگه و گرووپه‌کان دا، ناکۆکی رووبدات و پێکه‌وتنی له‌سه‌ر درووست نه‌بی، پێکه‌چاره‌ی له گشت پرسی دا ده‌بینیته‌وه. ئە‌گەر بێراره‌کانی پێکخراوه‌کانی هه‌ریمی و کۆمه‌لگه‌کان له‌گه‌ڵ په‌یره‌وی ناوخۆ دا ناکۆک بن، ده‌سته‌ی هه‌لبژاردن مافی قی‌تۆکردنی هه‌یه.

خالی بیست و نۆهه‌م

سویند:

به پیتی پارادایمی کۆمه‌لگای دیمۆکراتیک، ئیکۆلۆژیک و ئازادی ژن، بو‌ ئه‌وه‌ی پابه‌ندی نرخه‌کانی کۆمه‌لگای ئە‌خلاق‌ی و سیاسی بێنیم، بو‌ بونیادنانی نه‌ته‌وه‌یی دیمۆکراتیک له‌ پۆژه‌لاتی کوردستان دا پێشه‌نگایه‌تی بکه‌م، ژیا‌نکی کۆمۆنالی به‌ بنه‌ما وه‌رگرم، پابه‌ندی پێکه‌وه‌ ژیا‌نی گه‌لانی پۆژه‌لاتی کوردستان و ئیران بيم، له‌ دژی ره‌گه‌زگه‌راییی تیکۆشان بکه‌م، له‌ پیناو بونیادنانی ژیا‌نی ئازاد بو‌ گه‌یشتن به‌ تاک و کۆمه‌لگایه‌کی ئازاد له‌ به‌رزترین ئاست دا هه‌ول بده‌م، و بو‌ ئازادی پێه‌ر ئاپۆ تی‌بکۆشم، له‌ به‌رانه‌ر دامه‌زرینه‌ری سیسته‌می کۆدار پێه‌ر ئاپۆ، شه‌هیدانی پێگای ئازادی، گه‌لی کورد و تیکرای گه‌لانی ئازادیخواز، سویند ده‌خۆم، سویند ده‌خۆم، سویند ده‌خۆم.

تیبینی: هاوپه‌یمانی له‌ سێهه‌مین کۆنگره‌ی کۆدار که له‌ روژانی ۷ و ۸ و ۹ مانگی مه‌ی ۲۰۲۰ پێکه‌وت له‌گه‌ڵ ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ گۆلانی ۱۳۹۹ ی هه‌تاوی دا پێکهاتوو، سه‌رله‌نوێ هه‌لسه‌نگاندنی له‌ سه‌ر کراوه و گۆرانکاری پێویستی تیدا ئە‌نجام دراوه.

كودار

KODAR

كۆمهنگاي ديمۆكراتيك و ئازادى رۆژهه لانى كوردستان
جامعهى دموكراتيك و آزاد شرق كوردستان

